ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 10 Մէճիտ
» » Գաւառաց » 12 »
Վեցամսեայ » Կ. Պոլսոյ » 5 1/2 »
» » Գաւառաց » 6 1/2 »
Եռամսեայ » Կ. Պոլսոյ » 3 »
Օտար Թղթատարով ղրկուած 2 1/2 լիրա
Ծանուցմանց տողը մէկ անգամի համար 3 ղրշ. երկու անգամի համար 2 ղրշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կը լինի.

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

40 ՓԱՐԱՅ — ՀԱՆԱՊԱԶՕՐԵԱՅ — 40 ՓԱՐԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Դուրս գնացած լրագրաց համբու ծախքը խմբագրութեան վրայ է։
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն Խմբագիր—Տնօրէնին պիտի ուղղուի Կ. Պոլիս Բիզա փաշա եօգուշը, Շարք Զարչըբը Թիւ 37 Մասիսի գրասենեակը։
Ձեռքու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։
Չգրուած նամակ, յօդուած, եւայլն ետ չեն տրուիր։

Կ. ՊՈԼԻՍ 9 ՅՈՒՆԻՍ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՈՅ
ԵՐԷԿԻ ՆԻՍՏԸ

Ազգային Ժողովն երէկ գումարեցաւ ի Ղալաթիա, ընդ նախագահութեամբ Գեր. Խորէն Նար պէյ Արքեպիսկոպոսի, ատենապետութեամբ Խուտաւերդեան Տիգրան էֆէնտիի և ի ներկայութեան 28 երեսփոխանաց, որոց թիւն ապա 45ի յանգեցաւ։

1. Ատենը ժամ 7 1/4ին բացուելով, Ներկայ շրջանի Ա. Բ. և Գ. Նիստերու ատենագրութիւնք վաւերացան առանց կամ պակաս թեթև փոփոխութեամբք։ Այս առթիւ անցեալ շրջանէն անտիպ մնացեալ ատենագրութեանց վրայ խօսք բացուելով, Մայր-Դիւանը խոստացաւ փութացնել անոնց հրատարակութիւնը։

2. Ընդունուեցաւ Հիւնքեարպէյենտեան Տիգրան էֆ.ի հրաժարականն յերկրորդ ատենադպրութենէ; և յաջորդին ընտրութիւնն ըստ օրինի յառաջիկայ նստին թողուեցաւ։

3. Ատենապետ էֆէնտին յայտարարեց թէ նախագահական բաժան ճառին պատասխանող Ուղերձին խմբագրութիւնն եռ մնացած էր, ըստ որում Նախաքննիչ դիւաններու ատենապետաց ընտրութիւնն ամբողջապէս չէր վերջացած, այլ միայն հինգն ընտրուած են, որք են՝ Ձեռնհասութեան դիւանի ատենապետ Մատթէոս եպիսկոպոս Իզմիրլեան, Յարաբերութեան՝ Յովհաննէս էֆ. Թորոսեան, Նախաձեռնութեան՝ Մինաս էֆ. Չերազ, Կալուածոց՝ Քրիստոսատուր էֆ. Ղազարոսեան, Համարակալութեան՝ Կարապետ էֆ. Սվաճեան։

4. Ընդունուեցաւ Մէզպուրեան Մկրտիչ էֆէնտիի հրաժարականն յանդամակցութենէ խմբագրութեան դիւանի, և նորա տեղ ընտրուեցաւ Կարապետ էֆ. Իւթիւճեան։

5. Ժողովը լսեց Կ. էֆ. Սվաճեանի մէկ գրաւոր հարցումն, թէ ո՞ւր մնացած էր Մէրճէմգուլի Յարութիւն էֆ.ի պատճառաբանեալ հրաժարականն յերեսփոխանութենէ։ Մայր դիւանի յանձնուեցաւ որ Մէրճէմգուլի էֆ.ի և անոր նման երեսփոխանական յետաձգեալ խնդրոց տեղեկագիրը բերէ յառաջիկայ նստին։

6. Ընդունուեցաւ երեսփոխանաց ոմանց մէկ գրաւոր առաջարկն, որ կը խնդրէր ամռան այս տօթագին աւուրց մէջ ժողովոյ նիստն առաւօտեան ժամ 2ին բանալ և 5ին փակել։

Այս ատենական գործողութիւններէն յետոյ, ժողովն իւր օրակարգին անցաւ, որ էր «Տեղեկագիրք Համարակալութեան Դիւանի ի վերայ Ազգ. Կեդր. Ելմտացոյցի»։

Ք. էֆ. Ղազարոսեան ցաւ յայտնեց Համարակալութեան դիւանի ատենապետին բացակայութեան վրայ, որ պէտք էր ներկայ գտնուէր և պատասխանէր երեսփոխանաց կողմէ լինելիք դիտողութեանց։

Մ. Չերազ էֆ. ընդարձակ բանախօսութեամբ մը Վարչութեան և Համարակալութեան դիւանի 11 առաջարկութեանց նկատմամբ կարծիքը յայտնելէ յետոյ, յարեց. «Եթէ Համարակալութեան դիւանի կարծածին չափ 1879ի տրոց կանոնագիրը չգործադրելի լինէր, թող. խորհուրդք չպիտի ընդդիմանային. սովորական տուրքերը դժուարաւ կ'առնուին ժողովուրդէն, ո՞ւր մնաց յաւելեալ տուրքեր. ազգայինք կը ցրտանան երբ Հայ լինելը սուղի նստի. Եթէ Սահմանադրութեան նոր ծնած պահուն 150,000 ղրուշի մօտ տուրք հաւաքուած է, պատճառը սա է որ ժողովուրդն արտասովոր ցնցում մ'առած էր։ Նոյն դիւանը կ'առաջարկէ տրոց հաւաքումն անփոյթ թաղականէն առնլով յանձնել քահանայից, որք սակայն նուազ ազդեցիկ են և չկրցան Երուսաղեմի համար նպաստ հաւաքել։ Համամիտ չեմ Համարակալութեան դիւանին երբ կը գրէ թէ գաւառաց պէտոյքը Պատրիարքարանի մէջ նստող և թագրիր ու կոնդակ գրող պաշտօնէից միջոցաւ չկրնար հոգացուիլ և կ'արհամարհէ զանոնք. գաւառացիք Պատրիարքարանի կը դիմեն միշտ երբ պատահին հարստահարութեան, ժանտախտի, երկրաշարժի, հրդեհի, սովի, առաջնորդական և կրթական կնճիռներու։ Կը մերժեմ այդ պաշտօնէից ամսականաց նկատմամբ առաջարկուած 20% զեղչն, որ զանոնք սովամահ կամ անհաւատարիմ ընելու կրնայ ծառայել, քանի որ ոմանց ամսականն է 150 ղրուշ, որով հազիւ կ'ապրին. յիշեցէք թէ տնտեսագիտութիւնն հաշտ է բարոյականի հետ, ինչպէս ըսած է Մօլինարի։ Դաստիարակութեան ելմտացոյցին առթիւ Համարակալութեան դիւանը կծու ակնարկութիւններ կ'ընէ Ս. Պատրիարքի և վարչութեան դէմ. կը պատասխանեմ թէ չկայ Պատրիարք և վարչութիւն որ չցանկան իրենց օրով կրթական մեծագործութիւն կատարել, ուրեմն միջոցք պակսած են ցարդ, այն է դրամ։ Ամեն ազգ այսպէս եղած է, և Ֆռանսայի Յեղափոխական ժողովը, թէ և Նախակրթութեան օգտակարութիւնն հռչակեց, չկրցաւ նպաստել անոր՝ դրամ չգտնելուն համար. Նաբոլէոն Ա., որ ահագին գումարներ վատնեց, մէ՛կ սանդիմ չէ տուած Նախակրթութեան համար. Թագաւորական վերահաստատութիւնն առաջին անգամ նշանակեց 50,000 ֆրանք այդ ճիւղի համար, գրեթէ մենէ կէս դար յառաջ. միթէ առօ՞թ է մեզ 50,000 ղրուշ նշանակած լինիլ այդ մասին և ազգային հասութից $^1/_{10}$ը յատկացնել դաստիարակութեան, համեմատութիւն մը զոր գուցէ Զուիցերիէն զատ ոչ մի ազգ յաջողած է ձեռք բերել։ Եթէ հնարաւոր իսկ լինէր 50,000 ղրուշը վճարել, գաւառական դպրոցաց ալ բաժին հանելու էր, որով անձնիւր վարժարան հազիւ մի քանի ղրուշ ստանալով չպիտի կրնար բարեկարգուիլ. այլ արդի կացութեան մէջ անհնար է ամբողջապէս վճարել զայն, և այս ցաւ կ'ազդէ ինձ, որ Ժիւլ Սիմօնի հետ կը խորհիմ թէ Նախակրթութեան ելմտացոյցը միակ ելմտացոյցն է, որոյ ստուարանալը կարենայ տեսնել մարդ անխառն գոհունակութեամբ. ուստի կ'առաջարկեմ Պատրիարքարանի հասոյթն աճեցընելու միջոցներուն վրայ խորհրդակցիլ և միայն յանձնաժ դաստիարակութեան համար նոր ծախուց դուռ բանալ երբ դժուարագանձելի հասոյթք իրական փոխուին մեր ձեռքով։ Ազգը մեծ բան չպիտի տուժէ, զի տեղական ոյժերն անթիւ դպրոցներ բացած են և պիտի բանան, առանց ազգաց կեդրոնէ մը նպաստի սպասելու»։

Փափազեան էֆ. կանոնական դիտողութիւն մ'ընելով առաջարկեց Համարակալութեան դիւանի առաջին տեղեկագրին օրակարգն անցընել և երկրորդ տեղեկագրի ելմտացոյցն այժմէն նկատողութեան առնուլ, քանի որ այս վերջինն ստիպողական է, և կարգաւ վիճաբանութեան ենթարկել, որպէս զի խօսքերը չճապաղին։ Այս առաջարկ գրեթէ միաձայնութեամբ ընդունուեցաւ։

Սվաճեան Կ. էֆ. նախ գոհունակութիւն յայտնեց թէ ժողովն ելմտացոյցի նման կարեւոր խնդրով մը կ'զբաղէր առաջին անգամ լինելով, և ապա իրաւամբ դիտեց թէ պէտք է որ ելմտացոյցները նստաշրջանի սկիզբէն բաւական ժամանակ առաջ բերուին, և յանձնուին ելմտագէտ յանձնախմբի մը քննութեան, և ո՛չ Համարակալութեան դիւանի մը, ինչպէս սովորաբար կը լինի եւրոպական խորհրդարանաց մէջ։ Ապա Պատրիարքարանի պաշտօնէից ամսականներուն զեղչման դէմ խօսելով, նոցա նիւթական խեղճութիւնն և պաշտօնին կարեւորութիւնը նկարագրեց և Պատրիարքարանի շէնքին ու վիճակին անշքութիւնն յիշելով, աղուացումն ու բարւոքումը պահանջեց ի պատիւ ազգին։ Առաջարկեց տրոց կանոնագիրը գործադրել ի ձեռն Ազգ. վարչութեան, և ներկայացեալ ելմտացոյցը նոյնութեամբ ընդունիլ, առանց Պատրիարքարանի պաշտօնէից ամսականներուն 0/0ին 20ը զեղչելու՝ գաւառական այցելութեանց և դաստիարակութեան սահմանելու համար։

Ք. էֆ. Ղազարոսեան իրաւամբ պարսաւեց թաղական խորհրդոց և գաւառական վարչութեանց անտարբերութիւնը, զոր ցոյց կուտան իրենց պարտքը վճարելու մասին։ Ի մէջ այլոց, յիշեց թէ, իրենց այլեւայլ պէտոյից համար մեծամեծ ծախքեր ընելու դրամ կը գտնեն, բայց երբ կարգն իրենց առ Պատրիարքարանն ունեցած պարտքին վճարման գայ, սնակ մ'անգամ չվճարելէ զատ, կը նային որ պատրիարքարանէն ալ բան մը կորզեն։ Ըղձաց որ Վարչութիւնն սահմանադրութենէ ստացած իւր հեղինակութիւնն ի գործ դնէ և խստիւ պահանջէ ու գանձէ Գանձէլըրի և Մուգաթայի տուրքերն, որպէս զի Պատրիարքարանի սնտուկը դրամ տեսնէ և պաշտօնեայք խեղճ չլինին, և վերջացուց ըսելով որ ինք ընդդէմ է ամսականաց զեղչման և ելմտացոյցը նոյնութեամբ կ'ընդունի։

Ս. Փափազեան էֆ. երկար և իմաստալից բանախօսութիւն մ'ըրաւ, յորում յիշեց գլխաւորաբար թէ տրոց խնդիրն 1870էն ի վեր մերթ ընդ մերթ երեւի. ժողովոյ մէջ խօսուած և ծեծուած է և 1874ին տրոց կանոնագիր մը հաստատուած է, որոյ գործադրութիւնը ցարդ յետաձգուած է. խնդիրն ոչ թէ որոշել այլ գործադրելն է։ 1877ին Պատրիարքարանի պաշտօնէից համար 15,000 ղրուշ ամսական գումար մը նշանակուեցաւ առաջին անգամ. ամիս մը յետոյ Վարչութիւնն 1000 ղրուշ աւելցուց և այսպէս հետզհետէ զեղչուեցաւ, աւելցաւ, այսինքն միօրինակ չմնաց։ Գաւառական այցելութեանց և դաստիարակութեան անհրաժեշտ հարկն այն ատենէն զգացուած և որոշուած է որ Պատրիարքարանի հասոյթից 0/0ին 20ն յատկանայ այս երկու կարեւոր պէտոյից, սակայն ցարդ ոչինչ վճարուած է։ Ապա յիշատակեց հին ու նոր երկու ելմտացոյցներու միջեւ երեւցած թիւերու ահագին տարբերութիւններն և ուզեց գիտնալ թէ ի՛նչ էին այդ տարբերութեանց պատճառները։

Պատասխանելով այն դիտողութեանց թէ 50,000 ղրուշն ի՞նչ կրնայ ընել ազգային դաստիարակութեան և գաւառական այցելութեանց, ըսաւ թէ ոչ թէ ոմանց կարծածին պէս այդ գումարը տեղական ու գաւառական դպրոցներու մէջ պիտի բաժնուի, այլ կեդրոնի մէջ վարժապետներ և քահանաներուն հովիւներ հասցնելու պիտի յատկանայ, վասն զի կեդրոնին պարտքն է վարդապետ և վարժապետ հասցընել, որք գաւառաց պէտքերը պիտի լնուն. սակայն այդ երկու դասակարգերն այսօր նիւթապէս յոյժ անկեալ վիճակ մ'ունին և չկայ պաշտօնեայ մը, որ գոհ լինի իւր վիճակէն և իւր ուսուցչական և հովուական պաշտօնը թողելու նպաստաւոր առիթ կամ գործ մը չփնտռէ։ Եղիշէ վարդապետ Այվազեան ընդմիջմամբ «այդպէս չէ» պոռաց։ Երեսփոխանք գրեթէ միահամուռ բողոքեցին անոր դէմ։

Ատենաբանն իւր բանախօսութիւնը շարունակելով՝ ըսաւ որ եթէ գաւառաց մէջ արժանաւոր վարժապետներ և եկեղեցականներ ունենանք, Պատրիարքարանը շատ մը դժուարութիւններէ կ'ազատի, զի փորձը ցոյց տուած է թէ, ո՛ւր որ գործունեայ առաջնորդ մը կայ և կրթութիւնը ծաւալած է, հոն հարստահարութիւնք զգալի կերպիւ նուազած են և Պատրիարքարանի համար գործ չէ մնացած։ Վարժապետաց սովն յիշեցուց, և ըսաւ թէ ազգը ցարդ վարժապետ հասցնելու համար որ և է մեծ զոհողութիւն չէ ըրած, և եթէ կան ցանցառ թուով վարժապետներ, անոնք ալ ինքնաբոյս են. ո՞ւստից գտնելու է Փորթուգալեան Մկրտիչ էֆ.ի նման անձնուէր երիտասարդ մը, որ հեռաւոր գաւառի մը մէջ քրտինք թափէ ազգային դաստիարակութեան համար։

Սահմանադրութեան հաստատմանէն առաջ Ազգային Պատրիարքարանի վիճակն և ներկայ վիճակը բաղդատելով ըսաւ թէ այն ատեն գործերն աւելի շատ էին, բայց պաշտօնատարք թուով նուազ, և Պատրիարքարանն ալ այսչափ թուղթերով և տետրակներով չէր զբաղեր։ Յարեց թէ Պատրիարքարանը պէտք է դպրոց մը լինի առաջնորդութեան և այցելու հովուութեան յարմար եկեղեցականներ հասցնելու համար և Պատրիարքարանի երկրորդական գրագրաց պաշտօնները վարդապետաց պէտք է յանձնուին. երեք կամ չորս աշխարհական պաշտօնեայք բաւական են, և Պատրիարքն ինչո՞ւ համար [illegible] չունենայ 10–12 վարդապետներ և զանոնք անձամբ չկրթէ։ Գաւառական այցելու հովուաց կարեւորութիւնն ա՛յնքան մեծ է, որ անոր պէտքն յոյժ զգալի եղաւ վերջին պատերազմին ժամանակ, և Գեր. Գարեգին վարդապետ Սրուանձտեանց և Վահան վարդապետ Տ. Մինասեան՝ իրենց ի գաւառս ըրած այցելութեամբք՝ մեծ ծառայութիւններ մատուցին ազգին և այս պէտքն զգացուցին։

Ի վերջոյ ըսաւ թէ ինք կ'ընդունէր արժանաւոր պաշտօնէից հանգստեան թոշակ յատկացնելու սկզբունքն և մասնաւորապէս երեսփոխանութեան ուշադրութիւնն հրաւիրեց սա սկզբան վրայ թէ, երբ ազգ մը պաշտօնեայները կ'ուլան, ազգն ալ պիտի լայ, և առաջարկեց որ ժողովն ընդունի ելմտացոյցն, և գաւառական այցելութեանց և դաստիարակութեան կարեւորութիւնը պաշտօնապէս հրատարակելով որոշեալ գումարը տայ ուղղակի և 0/0 ին 20 զեղչն ո՛չ թէ ամսականաց, այլ պաշտօնէից թուոյն վրայ ընէ։

Օրը տարաժամած լինելով, վիճաբանութեան շարունակութիւնն յաջորդ նստին թողուեցաւ, որ 15 օրէն պիտի գումարի, առաջին օրակարգ ունենալով ելմտացոյցի խնդիրն և երկրորդ օրակարգ ունենալով առաջնորդական խնդիրն, զոր հրոն. ժողովոյ ատենապետ Գեր. Նարպէյ Սրբազան առաջարկեց։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մէքքէի Մեծ-Շէրիֆ Աւն-իւր-Րէֆիգ փաշա արաբական 5 գեղեցիկ նժոյգ ընծայ ղրկեց Վեհ. Սուլթանին, որ բարեհաճեցաւ ընդունիլ զանոնք։

Կայսերական կառավարութիւնն իմանալով որ, հակառակ այն կայսերական հրամանագրին, որ գաւառական իշխանութիւնները կը հրաւիրէր ոչ եւս վճարել իրենց սնտուկներուն վրայ քաշուած հավալէներն, այլ գանձուած գումարներն ելմտական Նախարարութեան ղրկել, մեծ գումարներ վճարուեր են հավալէներու վրայ, որոշեց քննութիւն մը բանալ այս մասին։ Այս քննութիւն ելմտական Նախարարութեան պաշտօնատարաց միոյն ձեռամբ կատարուելով՝ հաստատուեցաւ թէ Պրուսայի կեդրոնական կառավարիչ Հայտար փաշա՝ Տեֆթէրտարին և Նահանգին գանձապետին հետ համաձայնութեամբ՝ մեծ վճարումներ ըրեր է հավալէներու վրայ։ Հետեւապէս գանձապետն Եավրուեան էֆ. և Տեֆթէրտար Միւսիմ պէյ պաշտօնանկ եղեր են։ Մօնիթէօր Օրիանթալ այս լուրը տալէ յետոյ, կը խոստանայ մանրամասն տեղեկութիւններ հրատարակել սոյն հետաքրքրաշարժ գործին վրայ։

Արեւելեան Րումէլիի Նորընտիր կուսակալ Կավրիէլ փաշա շաբթուս Ֆէնէրի Յունաց պատրիարքարանն երթալով՝ այցելութիւն տուաւ Յունաց պատրիարքական տեղապահ Տ. Ագաթանգեղոսի։

Օսմ. ընդհ. պարտուց վարչական խորհրդոյ պատուիրակ Պ. Վ. Բայեառ վերջին օրերս երկար տեսակցութիւն մ'ունեցած է Մեծ-Եպարքոս Բարձր. Սայիտ փաշայի հետ, որուն բացատրած է իւր գաղափարները՝ դրամական դրութեան բարենորոգմանց վրայ, և ցոյց տուած է այն եղանակն, որով կարելի է վերականգնել մետաքսագործութիւնն, այսինքն ճարտարութեան այս ճիւղին վերաբերեալ օրինաց մէջ բարեփոխութիւններ մտցնելով։ Ն. Բարձրութիւնն ընդունած է այս առաջարկներն և խորհուրդ տուեր է Պ. Բայեառի, որպէս զի Օսմ. ընդհ. պարտուց վարչական խորհրդին հետ տեղեկագիր մը պատրաստէ այս խնդրոյ վրայ։

Ծովային գործոց նախարարութիւնն երկու պաշտօնատար պիտի ղրկէ ի Ֆրանսա՝ հսկելու համար այն ծովամարտկեր շոգենաւաց շինութեան վրայ, զորս յիշեալ նախարարութիւնն ապսպրած է ֆրանսական գործարանաց։

Թարիգ լրագիրն՝ իւր այս առուր թուով՝ կը ծանուցանէ թէ, Հալէպի նահանգին Ճէսր-էլ-Շուղուր գաւառակին մէջ բնակեալ Մուհամմէտ-էս-Սիւլէյման անուն շէյխ մը՝ իւր գլուխն 300ի չափ համախոհներ ժողվելով՝ սկսեր է շրջակայ գիւղերն աւար առնուլ և այրել։ Հալէպի կուսակալ Ճէմիլ փաշա՝ այս ապստամբական շարժման լուրն առնլուն պէս, բաւական թուով կանոնաւոր զօրաց հետ կը փութայ ապստամբեալ վայրն երթալ, և ապստամբ շէյխն և նորա համախոհներէն 26ը ձերբակալելով, կը յաջողի 24 ժամու մէջ վերջ տալ այս ապստամբական շարժման։

Էքսբրէս կ'ըսէ թէ Օսման Տիգնա այս օրերս նորէն Սուաքիմի վրայ յարձակելով, մեծ պարտութիւն մը կրեր է, քաղաքը պաշտպանող անգլիական զօրաց կողմէ։

Նոյն լրագիրը կ'ըսէ թէ, այժմ Եգիպտոսի զինուորական իշխանութեանց գլխաւոր նպատակն է Մէհտիին յառաջխաղացութիւնը կասեցընել, որ 35,000 մարդով Տոնկոլայի վրայ կը քալէ. տարակոյս չկայ թէ, կը յարէ յիշեալ լրագիրը կատարեալ լաւատեսութեամբ, Քիչընըր հազարապետին հրամանացներքեւ Տոնկոլայի շուրջն համախմբեալ անգլիական զօրքերը պիտի կրնան կասեցնել Սուտ մարգարէն՝ իւր յառաջխաղացութեան մէջ։

Մօնիթէօր Օրիանթալ Էնկիւրիէն եկած լուրերէ առնլով՝ կը ծանուցանէ թէ աւազակախումբ մ'երեւան եկեր է յիշեալ քաղաքին շրջակայքները, մանաւանդ ի Նալլըխան և ի Պէյ-Պազար։ Յիշեալ աւազակները քանի մ'անցորդներ և ուղեւորներ կողոպտեր և չարչարեր են, և մայիս 27ին ալ Նիկոմիդիոյ ճամբով մայրաքաղաքէս մեկնող կարաւանն ամբողջապէս կողոպտեր են Նալլըխանի մօտ, նպարավաճառ մ'սպաննելէ և չորեքան մը վիրաւորելէ յետոյ։

Նալլըխանի իշխանութիւնք անմիջապէս փութացեր են 15ի չափ Գըր-սէրտարներ ղրկել աւազակաց ետեւէն, բայց խուզարկութիւնք ապարդիւն մնացեր և Գըր-սէրտարները ձեռնունայն Նալլըխան վերադարձեր են։ Սակայն վերջին տեղեկութիւնք ոչ նուազ կը հաստատեն թէ չարագործք կը շարունակեն իրենց աւազակութիւնները։

Կ'իմանանք թէ Տիկին Անժէլիք Տեռէեանի անձնասպանութիւնն հաստատող ապացոյցներուն վրայ շաբթուս կարեւոր և ապահով լուրեր հասած են։

Ո՛չ միայն Վիէննայի Տիւնա Պատի բաղանեաց ընկերութիւնը Տիկին Տեռէեանի 1883ի անձնասպանութեան վրայ կատարեալ և մանրամասն տեղեկութիւններ ղրկած է, այլ և Լոնտոնի Էնքըր Լայն շոգենաւական ընկերութիւնը, Տիկին Տեռէեանի ինքզինք [illegible] սպաննել ուզելուն (6 յունիս 1881) ստուգութիւնն իւր պաշտօնական տումարներէն օրինակելով՝ մայրաքաղաքս ղրկեր է ձեռնհաս իշխանութեամբ։

Գահիրէէն յունիս 16 թուով կը հեռագրեն թէ, Հապէշստանի Յովհաննէս Թագաւորը Քասալայի պաշարումը բառնալ տալու ձեռնարկած է։

Հրատարակուեցաւ Երկրագունդ ամսեայ հանդէսին մայիսի տետրը։

ՀԵՌԱԳԻՐՔ

Փարիզ 20 յունիս.
Կ. Պոլսոյ Ֆրանսական Նախկին դեսպան Պ. Թիսօ ծանր հիւանդ է։

Լոնտրա 20 յունիս.
Երեսփոխանական ժողովոյ մէջ Լորտ Կրանվիլ Լորտ Տը լա Ուարի մէկ հարցման պատասխանելով՝ ըսաւ թէ Ֆրանսա բացորոշապէս հաւաստեր է թէ կ'ուզէ իրաց նախկին վիճակը պահպանել Մարոքի մէջ, եւ թէ չուզեր ոչ զայն գրաւել, եւ ո՛չ ալ իւր թեւարկութիւնն հաստատել անոր վրայ։

Լոնտրա 20 յունիս.
Երեսփոխանական ժողովը վերջնապէս ընդունեց ընտրողական փոփոխման վերաբերեալ ծրագիրը։

ԱԶԴ

Բարիզու բժիշկներէն Թօփհանէի պաշտօնի մէջ գտնուող Յօրթօն Ճէբրահեան էֆէնտին Թօփհանէի Թրամվայի կայարանին դիմաց նոր բացուած Գօյոլեան Անտոն էֆէնտիին դեղարանը երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ շաբաթ օրերը ժամը վեցէն մինչեւ ութ ձրի եւ ութէն մինչեւ տասնեւմէկ վճարմամբ հիւանդ պիտի դարմանէ։

Բժշկութեան, վիրաբուժութեան եւ մանկաբարձութենէ զատ տարափոխիկ (պլէկող) հիւանդութեանց ալ մասնաւոր աշխատութիւն ունենալը կ'իմացնէ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔ ԿԱՆԱՆՑ ԲԱՆԳԼԻԱ

Անգլիական լրագիրք կը հրատարակեն Պ. Ուտօլի ի նպաստ կանանց ընտրողութեան ներկայացուցած առաջարկին վրայ Երեսփոխանաց ժողովոյն մէջ տեղի ունեցած վիճաբանութեանց ատենագրութիւնը։ Խնդիրն ո՛չ միայն քաղաքական, այլ նաև ընկերական կարեւորութիւն մ'ունենալով, հարկ կը համարինք երկու կողմի փաստերուն վրայ ընդհանուր գաղափար մը տալ։

Պ. Ուտօլ ապացուցանել ջանաց թէ բազմաթիւ կանայք կան, որք արանց չափ կարող քաղաքացիներ են, տուրք կը վճարեն, տուն մը կը կառավարեն, հողի տէր են, խանութ մը կամ գործարան մը կը դարձնեն, և հանրօգուտ ծառայութիւններ կը մատուցանեն։ Ասոնք օրինաւոր հպատակներ են, բայց չեն մասնակցիր այն օրինաց հաստատման, որոյ կը կոչուին հնազանդիլ։ Եթէ ընտրողութեան իրաւունք ստանան, ձայն և ներկայացուցիչ կ'ունենան Երեսփոխանաց ժողովոյն մէջ։ Այդ կերպիւ կարելի կը լինի բանաւոր և արդար չարժում մը տալ այն խնդրոց մանաւանդ, որք յատկապէս իգական սեռի անդամոց կը վերաբերին։ "Կ'ըսուի թէ կանայք զինուոր չեն կրնար լինել։ Բայց միթէ զինուոր լինելու ֆիզիքական կարողութիւնն հարկաւո՞ր է երեսփոխանական ընտրող կամ ընտրելի լինելու համար։ Միթէ օրէնքն այդպիսի պայման մ'ունի՞։ Եթէ ունենար, մեր պաշտօնակիցներէն շատեր չէին կրնար երեսփոխան ընտրուիլ։ Եթէ երեսփոխանական ընտրելիութեան համար զինուորական կարողութիւն հարկ է, ի՞նչու համար ուրեմն օրէնքն յատկապէս զինուորներուն ու նաւաստիներուն կ'արգիլէ ընտրող լինել, ի՞նչու համար ուրեմն կղերն, որ պատերազմի չերթար, ընտրող է սակայն։ Բայց կանայք արանց հետ հաւասարապէս կը մասնակցին պատերազմին ծախուց։ Թանկագին ծառայութիւն կը մատուցանեն խնամելով հիւանդներն ու վիրաւորեալները։ Կ'ըսուի թէ կանանց գործողութեան շրջանակն ընտանեաց մէջ է։ Բայց կանայք ընտանեաց շրջանակէն դուրս ա՛յնպիսի կարողութիւններ ցոյց տուած և ա՛յնպիսի ծառայութիւններ մատուցած են, որ չափազանցութիւն է պահանջել թէ ամեն կանայք անխտիր ընտանեաց շրջանակին մէջ պարփակեն իրենց գործողութիւնն ու ազդեցութիւնը։ Կանանց այնպէս ցոյց տրուած է թէ ամուսնանալէ զատ ուրիշ կոչում կամ ապրուստի միջոց չունին։ Բայց կարգուիլ չկրցող միլիոնաւոր աղջկունք ի՞նչ են։ Անոնք անկախ ապրուստ մը կը ճարեն, իբրեւ անկախ քաղաքացի կը մասնակցին թաղային կամ քաղաքային ընկերութեանց, կ'անդամակցին դպրոցական և քաղաքապետական խորհրդոց, և բոլոր այս իրաւունքներն այնպիսի կերպով ի գործ կը դնեն, որ ցոյց կուտան թէ քաղաքական իրաւունքներն ալ, եթէ ստանան, լաւ պիտի գործածեն։ 1871ի վիճակագիրը կը ցուցնէր թէ միայն Անգլիոյ մէջ, իբր երեք միլիոն չկարգուած օրիորդք կամ այրի կանայք իրենց ձեռամբ կը վաստկին իրենց ապրուստ և կը կառավարեն իրենց գործերն։ Իբր 800,000 կանայք եւս, թէ և այր ունին, աշխարհային գործովք ըզբաղելով դրամ կը շահին։ 1881ի վիճակագիրը մանրամասն չէ, բայց ուրախութեամբ կը տեղեկանանք անկէ թէ աւելցած են այն գործոց տեսակներն, յորս կանայք անկախ ապրուստ մը կը հայթայթեն։ Վարժուհեաց թիւը, 10 տարւոյ մէջ, 94,000 էն 123,000ի ելած է։ Նոր բաձեռութիւններ վաճառող և հագուստ կարող կանանց թիւն 290 հազարէն 357,000ի, են։ Կանայք մեծ ծառայութիւն կը մատուցանեն կրթական գործին և գրականութեան։ Կին հրապարակագիրներ ունինք, որ ամեն օր արանց կը խօսին մեծ հմտութեամբ քաղաքական մեծամեծ խնդրոց վրայ։ Անգլիոյ ազգատ գործաւորաց վիճակը մեծապէս բարւոքեցաւ վերջին տարիներս, շնորհիւ մարդասէր կանանց աշխատութեան և անձնուիրութեան, որք իրենց ընկերային բարձր դիրքին չնայելով, ընկերային մեծագոյն թշուառութեանց սփոփման նուիրեցին զինքեանս։ Մեր հիւանդանոցաց և բանակաց մէջ կանանց ի գործ դրած խնամատարութիւնն եւս անմոռանալի է։ Մեր բանտարկեալներն յուղղութիւն բերելու և անոնց մէջ կարգապահութեան հսկելու բարեկարգիչ գործին մէջ եւս կանայք նշանաւոր հանդիսացան։ Ընդհանրապէս ժողովրդեան և մանաւանդ ռամկական զինուորաց մէջ այդ չար սովորութիւնն արմատախիլ ընելու մասին եղած ջանքերը նշանաւոր են։ Այս ամեն լաւ արդիւնքներ ձեռք չպիտի բերուէին, եթէ անփոփոխ միշտ այն գաղափար թէ կանայք ընտանիքէն դուրս գեր չունին։ Կին քուէարկուաց խումբ մը խառնելով այժմեան զանգուածին, ապահով եմ թէ մեր քաղաքական կեանքը պիտի բարձրանայ և ազնուանայ։ Երկրագործներն և գիւղացիներն ընտրող ըլլան, որովհետեւ իրենց շահուց ներկայացուցիչ չունենալով խորհրդարանին մէջ, ձայն չունէին իրենց դասուն վերաբերեալ խնդրոց մէջ։ Բայց միթէ կանայք նուա՞զ կը վնասուին իրենց շահուց վերաբերեալ խնդրոց մէջ ձայն չունենալով ատ։ Կ'առարկուի թէ կանայք չպիտի կրնան լաւ գործածել ընտրական իրաւունքը։ Բայց կանայք արդէն ընտրող և ընտրելի են թաղային մատակարարի, եկեղեցւոյ գանձապետի, աղքատաց այցելու տեսչի, թաղային աղքատաց վարչութեան անդամի և նմանօրինակ քաղաքային և թաղային պաշտօններու։ Քուէ կուտան քաղաքային խորհուրդներու անդամոց ընտրութեան։ Ես փորձով տեսած եմ թէ կին ընտրողք նոյն հայեացքն և նոյն նախապաշարումներն ունէին, ինչ որ ունէին իրենց դասուն պատկանող այր ընտրողք։ Ներքին գործոց նախարարը վերջերս ժողովոյս ներկայեց Լոնտոնի համար քաղաքապետական խորհրդոյ մը կազմութեան ծրագիրն։ Այդ խորհրդոյն մէջ պիտի բազմին ներկայացուցիչք չորս միլիոն ժողովուրդի, որ ինքնին ազգ մ'ըսել է, և ընտանեաց գլուխ եղող կանայք արանց հետ հաւասարապէս պիտի մասնակցին այդ խորհրդոյ ընտրութեանց։ Միացեալ-Նահանգաց քանի մը կողմերը կանայք երեսփոխանական ընտրութեանց ալ կը մասնակցին։ Ըսել է թէ կանայք արդէն փորձեր տուած են ընտրողութեան։ Արդարեւ ոչ ոք կրնայ գուշակել թէ կանայք ի՛նչպէս պիտի գործածեն իրենց երեսփոխանական ընտրողի քուէն։ Բայց ո՞վ կրնայ երաշխաւորել թէ տգէտ հողագործն ու գիւղացին, ում այս անգամ ընտրողութեան քուէ կուտանք, լաւ պիտի գործածէ զայն։ Ազատականք սովորութիւն չունին հարցնելու թէ ի՛նչպէս պիտի գործածուի քուէ մը, զոր իրենք տալ կ'որոշեն իբրեւ արդարութեան գործ։ Անոնք կը նային միայն թէ ընտրողութեան իրաւունքն արդա՞ր է, և տրուելիք քըւէն երկրին բարւոք կառավարութեան պիտի նպաստէ՞ թէ ոչ։ Ես ինքս ալ ապահով չեմ թէ իռլանտացի գործաւորն, որուն ընտրողութեան իրաւունք կուտամ, գոհացուցիչ կերպիւ պիտի գործածէ զայն."

Պ. Ուտօլ վերջացուց յիշեցնելով թէ ինք կը պաշտպանէ մեր մարց և քերց դատը միայն, մանաւանդ այնպիսի դասու մը դատն, որք Անգլիոյ կալուածատէրց ազդեցիկ դասուն մէկ եօթներորդ մասն են. կը պաշտպանէ կին վարձակալ-ագարակագործաց դատն, որք 20 հազար հոգի են. կը պաշտպանէ կին գործարանատէրց դատն, որք գործ և խօսք գիտցող ազդեցիկ դաս մ'են, և քաղաքական իրաւունքէ զուրկ կը մնան, երբ իրենց խոնարհագոյն սպասաւորք այս անգամ ընտրողութիւն կ'ստանան։ Վերջապէս, հերքելով այն փաստը թէ կանայք չեն ուզեր ընտրող լինել, և երկիրն ալ այսպիսի փափաք մը չունի, Պ. Ուտօլ յիշեց կանանց կողմէ ներկայացեալ աղերսագրերն, և անոնց դատը ջատագովելու համար տեղի ունեցած մեծ ժողովներն։ Երկրագործներն ու գեղացիներն և հասարակ գործաւորներն, որոց այս անգամ ընտրողութեան իրաւունք կուտանք, միթէ կանանցմէ աւելի բան մ'ունի՞ն ցոյց տալու համար թէ կը փափաքին ընտրողութեան իրաւունք ըստանալ։ Բայց ի նպաստ կանանց իրաւանց եղած շարժումն յԱնգլիա՛ առաւել ազդեցիկ հանգամանք ունէր, քան ի նպաստ գիւղացւոց և գործաւորաց եղած շարժումը։

Պ. Կլատսթըն պատասխանեց Պ. Ուտօլի թէ կանանց իրաւունքն արդար իսկ լինի, նախարարութիւնը չընդունիր որ այժմեան ընտրական ծրագրին մէջ այդ մասք յօդուած մը դրուի ըստ առաջարկութեան Պ. Ուտօլի, որովհետեւ նախարարութիւնը չուզեր աւելի եւս բեռնաւորել ընտրական ծրագիրն և անոր օրէնքի ույժ ստանալուն դժուարութիւններն աւելցնել՝ նոր տրամադրութիւններ հիւրընկալելով անոր մէջ։ Այս որոշմամբ նախարարութիւնն յառաջագոյն մերժեց կարգ մը առաջարկներ, զորս Երեսփոխանք ոմանք ըրած էին և որոց ոմանք խորին նկատողութեան արժանիք ունէին. բայց որովհետեւ երկար վիճաբանութեանց դուռ կը բանային, և ընտրական ծրագրին վերջնական քուէարկումը կ'ուշացնէին, նախարարութիւնը պատշաճ չդատեց ընդունիլ զանոնք։ Միթէ կարելի՞ է բացառութիւն մ'ընել ի նպաստ Պ. Ուտօլի առաջարկին, երբ այդ առաջարկն ինքնին մեծագոյն խնդիր մը կը յարուցանէ, և որոշուելու համար երկար և մանրակրկիտ վիճաբանութեանց ու քննութեանց կը կարօտի։

Ըստ Պ. Կլատսթընի, երկու տարբեր խնդիրք կան ժողովոյն առջև. մին սա է թէ ընտրական իրաւունք պէ՞տք է տալ կանանց թէ ոչ. միւսն ալ սա է թէ կանանց ընտրական իրաւունք տալու լաւագոյն եղանա՞կն է միթէ՝ այդ իմաստով տրամադրութիւններ մտցնել այժմեան ընտրական ծրագրոյն մէջ։ Առաջին կէտին վրայ, Պ. Կլատսթըն յայտնեց թէ այս անգամ արտայայտելիք կարծիք մը չունի։ Պ. Ուտօլ զանազան փաստեր մէջ բերաւ, որոյ ի նպաստ և ընդդէմ շատ բաներ կրնան ըսուիլ։ "Այս մասին չեմ փոխած սա համոզումս թէ, խնդիրն անհունապէս դժուար խնդիր մ'է, որոյ վրայ աճապարանօք որոշում տալէ պէտք է զգուշանալ, և զոր հիմնովին ուսումնասիրել պէտք է, ամեն կուսակցական նկատումներէ զերծ։ Այսպէս գործելով միայն խորհրդարանը կրնայ հասնիլ գոհացուցիչ եզրակացութեան մը։" — Բայց երկրորդ կէտին վրայ, նախարարապետը շատ որոշապէս յայտնեց սա կարծիքն, որ արդէն նախարարութեան որոշումն էր, թէ արդի ընտրական ծրագրոյն մէջ Պ. Ուտօլի պահանջած իմաստով նոր յօդուած մը չկրնար դըրուիլ։ Նախարարութիւնը կ'ուզէ ընտրողութեան իրաւունք տալ երկու միլիոն արանց, որք ցարդ զուրկ մնացեր էին այդ իրաւունքէն։ Արդ այժմ նախարարութիւնն իւր բոլոր ոյժը գործածելով հազիւ կրնայ այս երկու միլիոն ընտրողաց դատը շահիլ։ Պ. Ուտօլի առաջարկին ընդունելութեամբ, կէս միլիոնի չափ կին ընտրողներ ալ հարկ կը լինի արձանագրել ընտրողական տումարին մէջ. բայց այդ մեծ գործն արդի ծրագրով չկրնար ի գլուխ հանուիլ։

"Պ. Ուտօլ յուզեց այն խնդրոց մին, որք տեսակ մը նուիրականութիւն ունին, և զորս սոսկ քաղաքական և կուսակցական վիճաբանութեանց հետ խառնել աններելի է։ Եթէ մարդկային կենաց բոլոր ասպարէզին մէջ առարկայ մը կայ որ նուիրական է, և զոր պէտք չէ խառնել ուրիշ նկատողութեանց հետ, այն ալ կանանց բնաւորութիւնն ու դիրքն է։ Անօգուտ է փաստաբանել թէ կանանց քուէ տուած ենք Դպրոցական և Քաղաքական խորհրդոց ընտրութեան նկատմամբ։ Իմ պատուարժան բարեկամս իրաւունք ունի այս տեսակ փաստեր գործածելու, բայց ադոնցմով չորոշուիր խնդիրն։ Ըստոյգ է թէ կանայք յարմարութիւն ունին այդ տեղական պաշտամանց կատարման, առանց թերանալու իրենց բարձրագոյն պաանձնաշնորհմանց և պարտաւորութեանց մէջ. բայց զատ խնդիր մ'է թէ կանայք պէտք է կատարեն այդ տեղական պաշտօններ, և տարբեր խնդիր մ'է թէ, ո՛րչափ ի դէպ է կիներն արանց հետ հաւասար կացութեան մը մէջ դնել քաղաքականութեան ալեծուփ ծովուն վրայ։ Ջեմ փորձեր լուծել խնդիրն, այլ կ'ըսեմ թէ ընկերային ամենամեծ խնդիրն է այս զոր կարենաք յուզել, և զոր հարկ է լուծել ո՛չ թէ միջադէպի մը ձեւով, այլ լուրջ կշռադատութեամբ բոլոր այն պատասխանատուութեանց, որք կապակցեալ են այդ խնդրոյն հետ։" . . . "փափաքելի բան մը չէ որ կանանց իրաւունքն անտես առնուի, կամ ընդունուի այն պատճառաւ թէ ազդեցութիւն մը կրնայ ունենալ քաղաքական և կուսակցական հաշուոց վրայ։ . . . Խորհրդարանն ալ յարմար ժամանակին կրնայ ազատ և անկողմնակալ դատողութեամբ և կատարեալ պաղ արեամբ քննել զայս խնդիր իւր ընկերային և բարոյական կողմերով, և ո՛չ թէ քաղաքական յարափոփոխ նկատումներով։"

Վիճաբանութիւնը շարունակեցին պահպանողական նախորդ նախարար Լորտ Ճօն Մաններս, որ խօսեցաւ ի նպաստ Պ. Ուտօլի առաջարկին — Պ. Ստանսֆիլտ ազատականն, որ նոյն մտօք խօսեցաւ ազդուապէս. — Զօրավար Ֆըլըր, պահպանողականն, երբեմն կառավարի հակառակորդ, այժմ եռանդալից պաշտպան կանանց իրաւանց. — Սըր Թէզ պահպանողականն ընդդէմ խօսեցաւ. — Պարոն Հէնրի տը Վորմս պահպանողական հրէայն ի նպաստ խօսեցաւ — ընդդէմ խօսեցաւ Պ. Պերեսֆորտ Հօբ պահպանողականը. — Պ. Ռօճըր ազատականն ըսաւ թէ կը հաւանի Պ. Ուտօլի առաջարկին, բայց Պ. Կլատսթընի այժմեան ընկերական ծրագրին չվնասելու համար Պ. Ուտօլի առաջարկին ընդդէմ քուէ պիտի տայ. — Քինկհարման պահպանողական գնդապետն ըսաւ որ Պ. Կլատսթընի ընտրական ծրագիրն աւելի պահպանողական ընելու համար, ինք քուէ պիտի տայ Պ. Ուտօլի առաջարկին. — ընդդէմ խօսեցաւ Պ. Ուօրտըն պահպանողականն. — ընդդէմ խօսեցաւ Պ. Անեու ազատականն, արդի պարագայից անպատշաճութեան պատճառաւ. — ի նպաստ խօսեցաւ Պ. Ալեքսանդր պահպանողական զօրավարն. — ընդդէմ խօսեցաւ Պ. Ինտերվիք պահպանողականն.— ի նպաստ խօսեցաւ Պ. Քօվըն ազատականն.— ընդդէմ խօսեցաւ Հանրածանօթ ազատական փաստաբան և հայասէր Պ. Ճէյմս Պրայս.— Հանրածանօթ ծայրայեղ ազատական և Պ. Պրատլօի ընկերն՝ Պ. Լապուշեր՝ ընդդէմ խօսեցաւ այն պատճառաւ որ պահպանողականք ի նպաստ կը խօսէին, և գաղտնի դիտում մ'ունէին ընտրական ծրագիրն ի դերեւ հանելու.—Եռանդալից ոճով ի նպաստ խօսեցաւ Հանրածանօթ ուրիշ ազատական մը, որ երբեմն նախատեց Հայերն և ապա ներում խնդրեց, հռչակաւոր Սըր Ուիլֆրիտ Լօսըն.—ընդդէմ խօսեցաւ Պ. Կօշըն, նախորդ դեսպան ի Կ. Պոլիս.— Պ. Կլատսթընի դէմ և ի նպաստ Պ. Ուտօլի խօսեցաւ Սըր Սթաֆֆորտ Նօրթքօթ, գլուխ պահպանողական կուսակցութեան յԵրեսփոխանական ժողովն.— ընդդէմ խօսեցաւ Պ. Ճօն Մօրլի երեւելի ազատականն, իբրեւ անժամանակ։ — Ուրիշներ ալ կը խօսէին, բայց ժողովն յոգնած լինելով, մտիկ չըրաւ. «Քուէարկութիւն, քուէարկութիւն» աղաղակեցին, և ի վերջոյ խնդիրը քուէի դրուելով, 135ի դէմ 271 ձայնիւ մերժուեցաւ Պ. Ուտօլի առաջարկը։ Շատ Ազատականներ ընդդէմ քուէ տուին, ո՛չ թէ որովհետեւ սկզբունքն անարատ էր, այլ որովհետեւ չէին ուզեր վտանգել Պ. Կլատսթընի ծրագիրն, և կէս միլիոն կանանց ընտրական իրաւունք տալու միջոցին, երկու միլիոն այրերը զրկել նոյն իրաւունքէն։ Նախարա-

---

ԹԵՐԹՕՆ ՄԱՍԻՍԻ
(23)

ՖՕՐԹԻՒՆԷ ՏԻՒ ԲՈՒԱԿՕԲԷ

ԳԱՂՏՆԻՔ ՆՈՐ ՓԱՐԻԶԻ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ՍԱՏԱՆԱՅԻՆ ՀԱՆՐԱԿԱՌՔԸ

Թ.

— Այդ չափազանց մեծ գումար մ'է. ապահովութեան տեսուչք իրենց թոշակը կ'ստանան միայն. գալով ոստիկանաց, երբ կարեւոր գողութեան մը հեղինակները մատնեն, քսան և հինգ ֆրանգ, և, երբ մարդասպանութեան մը հեղինակներն երեւան հանեն, յիսուն ֆրանգ միայն պարգեւ կ'ընդունին։

— Կարծեմ ազատ եմ ծառայութիւն մը գնահատելու այն արժէքին համեմատ, զոր ունի ինձ համար։

— Ներեցէք, պարոն, չէի գիտեր որ այդքան կարեւորութիւն կ'ընծայէիք գտնելու այնպիսի մարդիկ, որք անշուշտ ձեր Բօպինէի բարեկամին չպիտի վերադարձնեն ամենափոքր մասն այն գումարին, զոր նորա հօրմէն գողցած են։

Մարսէլ զգաց որ շատ յառաջ նետուած էր, և իւր սխալը դարմանել ջանաց։

— Իրաւունք ունիք, ըսաւ, սոյն չարագործներուն պատժուելովն իմ բարեկամս չհարստանար. այսու հանդերձ, զանոնք հալածել միտքս դրած եմ. երբ ձեր տեսչութեան դիմեցի, չկրցի խնդրել որ զանոնք եւս խուզարկեն, որովհետեւ ըսին ինձ թէ դատավարական իրաւասութեան պայմանաժամը լրացած էր, և թէ կարելի չէր այլ եւս այդ թշուառականները պատժել. սոյն մերժման վրայ, երկու բանի կրնայի որոշում տալ. կա՛մ զանոնք գտնելու յոյսս բոլորովին մէկ կողմ թողուլ, կա՛մ անձամբ խուզարկել զանոնք. Ես սոյն վերջին որոշումն առնուլ կ'ուզէի։

— Եթէ մինչեւ իսկ միլիոն մը ծախսէք, ըսաւ գործակալը կէս ժպիտով մը, կարծեմ թէ մեր տեսչութիւնն աւելի շուտ կրնայ ձեր նպատակին հասնիլ, առանց դանկէ մը հանելու զձեզ։

— Արդեօք գտա՞ծ է այդ չարագործներուն հետքերը։

— Ներեցէք որ ըսեմ ձեզ թէ այդ իւր գաղտնիքն է, և թէ նմանօրինակ խնդրոց մէջ յաջողելու համար խորհրդապահութիւնն անհրաժեշտ է։

— Ձեր ըսածը շատ լաւ կը հասկնամ, և պիտի չատանամ, եթէ միակ հարցման մը պատասխանել հաճիք։

— Խօսեցէք, պարո՛ն։

— Իրա՞ւ է թէ այն թշուառականներն, որք Պ. Բօպինէի մթերանոցը թալլած են, այժմ անպատիժ մնալու ապահով են, Օրէնսգրքին չեմ գիտեր ո՛ր յօդուածին շնորհիւ։

— Անշուշտ այո՛, քանի որ այդ գողութենէն ի վեր տասն երեք, կամ տասն և չորս տարի անցած է. բայց այս ըսել չէ թէ անոնք իրենց արժանաւոր պատիժը չպիտի կրեն։

— Ի՞նչ ըսել կ'ուզէք։

— Այդ գողութենէն ի վեր, հարկաւ նորանոր ոճիրներ եւս գործած են։

— Օ՜հ, այդ աննշան յո՜յսը միայն կը մնայ ինձ։

— Թէեւ աննշան, սակայն կը վստահացնեմ զձեզ թէ, պիտի բաւէ գոհացում տալու ձեզ, և թէ բարեբաղդութիւն պիտի ունենանք կա՛մ թիարանի, կա՛մ լաւագոյն պատժոյ մը դատապարտեալ տեսնելու զանոնք։

Երբ ոստիկանութեան տեսչութիւնը Բօպինէի խնդրով զբաղեցաւ, ես դեռ մտած չէի հոն. սակայն գիտեմ թէ այդ գողութիւնն արհեստով չարագործ մարդոց կողմէ ի գործ դրուած էր. այն ժամանակ տարակոյս չմնաց այդ մասին. գիտէք որ այնպիսի նշաններ կան, որք անվրէպ են. ... գողեր Բօպինէի մթերանոցը կողոպտած էին, դրան փեղկին վրայ բացած ծակէն ներս լոյս մը մտցնելով, ինչպէս կ'ըսեն արհեստեան բարբառով, և նա դուռը բացած էր իրենց. անշուշտ է թէ այս գործն անփորձ մարդոց գործ չէր, և թէ այդ ոճիրն ի գործ դնող անձինք սոյն պատուական ճամբուն մէջ կանգ առած չեն։

— Հաւանական է, բայց ենթադրելով իսկ թէ կը շարունակեն այդ ճամբուն մէջ, և թէ օր մ'ալ ձերբակալուին, ի՞նչպէս պիտի կրնաք նոր չարագործութիւններէն հիներն հեռուցնել։

— Այժմէն ոչինչ կրնամ ճշդել, ամեն ինչ դիպուածէն կախումն ունի. երբեմն խնդիր մը կը լուսաբանուի այն պահուն, ուր յուսալի չէր բնաւ. զոր օրինակ, երէկ ամենասոսկալի աւազակ մը գլխատուեցաւ . . .

— Համը բերաննիս է դեռ, մրմնջեց Տօմինիք, որուն վրայ տպաւորութիւն կ'ընէր տակաւին նախորդ օրուան արիւնալից տեսարանին յիշատակն։

— Ա՜հ, պարոնայք, Ռօգէ՞թ գնացած էիք. արդարեւ չեմ զարմանար բնաւ. որովհետեւ օտարական մը տեսնելու է զփարիզ իւր ամեն երեւոյթներուն տակ. ուրեմն դիտեցիք անշուշտ թէ դատապարտեալը վերջին վայրկեանին չտկարացաւ բնաւ։

— Իրաւ է, ըսաւ Մարսէլ, թակարդ ինկած վագրի մը համբերատարութեամբ սպասեց որ գլխատուի։

— Իւր այդ համբերատարութեամբ հանդերձ, մատնեց մեզ շատ մ'անձեր, որք իրեն դաւակից եղած էին հին խնդրոց մէջ, և որոցմէ դժգոհ լինելու պատճառներ ունէր։

— Արդեօք անուանե՞ց նաեւ Բօպինէի մթերանոցին մէջ տեղի ունեցած գողութեան հեղինակները։

— Զայդ ըսել չեմ ուզեր. միայն օրինակաւ մը սա հաստատել կ'ուզէի թէ եղեռնական խնդրոց մէջ երբեք վհատելու չէ գաղտնիք մը լուսաբանելէ։

— Ինչպէս ըսի, այն մարդասպանն, որոյ գլխատութեան ներկայ գտնուած էք, մռացութեան մէջ թաղուած բազմաթիւ ոճրագործութեանց հեղինակներն երեւան հանեց, մանաւորապէս թշուառական մը, որ քսան տարիէ ի վեր կրցած է ամեն տեսակ խուզարկութիւններէ զերծ մնալ իւր կնոջ անձնուիրութեան շնորհիւ, որ կրօ-Գայեուի ծխախոտի գործարանին մէջ գործաւորուհի էր ժամանակաւ. այժմ ապահով ենք որ այդ կինը պիտի գտնենք, և կը յուսամ որ նոցա միջոցաւ ամուսինն ալ ձերբակալենք, որով, պարոնայք, վեց ամիս չանցած, պիտի կրնաք գլխատութեան նոր հանդէսի մը ներկայ գտնուիլ։

— Մեծապէս շնորհակալ եմ, գոչեց Տօմինիք, կը բաւէ մէկ անգամ ներկայ գտնուիլ, շատ իսկ է անգամ.

— Պարոն, ըսաւ Մարսէլ, անկեղծօրէն կը մաղթեմ որ այդ աւազակը շուտով բռնել յաջողիք, և կը յուսամ որ փարիզեան ոստիկանութիւնը, ձեզ նման մարդոց ձեռքը լինելէ վերջ, պիտի յաջողի նաեւ գտնել այն մարդիկ, որք բարեկամիս հօրը սնանկութեան պատճառ եղած են։

Այժմ կը մնայ ինձ ձեր փութաջանութեան և ձեր հաճոյակատարութեան համար շնորհակալիքս յայտնել ձեզ. ձեր շնորհիւ գիտեմ այժմ թէ ո՞ւր դիմելու եմ Պ. Բօպինէի դժբաղդութեանց վրայ տեղեկանալու համար, և չպիտի յապաղիմ երթալ տեսնել այն անձերը, զորս նշանակեցիք ինձ. գալով խնդրոյն մնացած մասին, զայն ձեզ կը վստահիմ. այսու հանդերձ յաջողիք թէ ոչ հրեայ Սալօմօն Գարփաձը գտնել, և արկղապետ Ֆերթիւկի մահուան վրայ ստոյգ տեղեկութիւններ քաղել, պարտիմ ձեր աշխատութիւնը վարձատրել։

Սոյն բառերն արտասանելէ վերջ, միլիոնատէրն իւր թղթապանակը կը հանէր և կը բանար զայն, ծրար մը պանգտոմս դուրս հանելու համար։

Պ. Շամպրա շարժումով մը կասեցուց զայն։

— Լաւ կը տեսնեմ, պարոն, որ Ամերիկայէ կը վե-

(Շարունակելի)

րականք բուռն ծափահարութեամբք ընդունեցին բուէարկութեան արդիւնքը, որ սակայն չփակեր կանանց քաղաքական իրաւանց խնդիրը ։

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Ուսումնական խորհրդոյ անդամներէն Յ. Գուրգէն և Ն. Փափազեան էֆէնտիք իրենց այցելութեան շրջանակին վերաբերեալ վարժարաններէն երեք Թաղային, մէկ ընկերական և մէկ մասնաւոր վարժարան այցելած լինելով՝ հետեւեալ տեղեկութիւններն հաղորդած են Ուսումնական խորհրդոյ ։

Ա. —Մաքրուհեան երկսեռ վարժարան ի Պէշիկթաշ ։

Այս վարժարանն այժմ բարձրագոյն նախակրթարանի վերածուած է ընդ խնամով տեղւոյն Թաղ. խորհրդոյ. երկսեռ ուսանողաց թիւն է 160, թիւ երկսեռ ուսուցչաց և պաշտօնէից՝ 13, ամսական ծախք 3430 դահեկան ։ Ուսանողաց թըւոյն և ամսական ծախուց գումարին համեմատութեամբ՝ սոյն երկսեռ վարժարանի արդի վիճակը բաւական գոհացուցիչ կը համարուի ։

Բ. —Ս. Թարգմանչաց վարժարան յՕրթաքէօյ ։

Ս. Թ. վարժարանն՝ ըստ իւր յայտագրին՝ բարձրագոյն նախակրթարանի վերածեալ է 1881 էն ի վեր և ունի հինգ տարւոյ շրջան. վարժարանին բարձրագոյն կարգն կը համապատասխանէ այժմ Գ. տարւոյ շրջանին. վարժարանն կը մատակարարուի ուղղակի Թաղական խորհրդէն, ի ձեռն այցելու տեսչի մը որ անձնուիրաբար կը վարէ իւր պաշտօնն. ուսանողաց թիւն է 60. թիւ ուսուցչաց և պաշտօնէից՝ 9. ամսական ծախք իբր 2050 դահեկան ։ Տեղւոյն Պատ. Թաղ. խորհրդոյ նախաձեռնութեամբ և ուսումնասէր ազգայնոց օժանդակութեամբ ձեռնարկուած է նորոգ հոյակապ վարժարանի մը շինութեան, զանք՝ որ մեծ երաշխաւորութիւն կ'ընծայէ վարժարանին ընդ հուպ առաւել բարեկարգ վիճակի մը վերածման, յօգուտ Թաղեցի մանկըտւոյն ։

Գ. —Ս. Հռիփսիմեանց և Նեքտարինեանց վարժարան յՕրթաքէօյ ։

Այս կրթական բազմամեայ հաստատութիւնն կը մատակարարուի Թաղեցի պատուաւոր տիկնանց խնամակալութեան մը ձեռամբ՝ իբր 25 տարիէ ի վեր. վարժարանին ուսմանց շրջանն բաժնուած է 8 տարւոյ՝ 6 տարի նախնական և 2 տարի երկրորդական ուսմանց յատկացեալ. թիւ աշակերտուհեաց 75. թիւ երկսեռ ուսանողաց և պաշտօնէից՝ 8. ամսական ծախք իբր 3000 դահեկան ։ Սոյն վարժարանին արդի բարձր կարգն կը համապատասխանէ յայտագրին Է. տարւոյն, այսինքն երկրորդական ուսմանց առաջին տարւոյն ։ Գոհունակութեամբ տեսնուած է թէ վարժարանին ուսումնական և բարոյական խնամքն մասնաւոր ուշադրութեան առարկայ եղած է Աղնիւ Խնամակալութեան, որ, հակառակ վարժարանին հաստատուն եկամտից անբաւականութեան, կարող կը լինի կանոնաւոր յարատեւութեամբ խնամել իւր հոգածութեան յանձնեալ մեծաւ մասամբ աղքատիկ օրիորդներն. դարձեալ մեծ գոհունակութեամբ տեսնուած է թէ վարժարանին նախկին ուսումնաւարտ աշակերտներէն վեց օրիորդք օրինակելի անձնուիրութեամբ յանձն առած են դասախօսել Ազգ. Պատմութեան, Բնական գիտութեանց, Աշխարհագրութեան, Իրագիտութեան և այլ նախնական ուսումներ, որով մեծապէս կ'օժանդակեն Խնամակալ տիկնանց ուսումնասէր ջանիցն ։

Դ. —Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարան աղջկանց յՕրթաքէօյ ։

Այս ընկերական վարժարանն, որոյ նպատակն է նախնական ուսմանց վարժուհի պատրաստել գաւառաց համար, բառամեայ հաստատութիւն մ'է պատուաբեր ըստ ամենայնի յիշեալ ազգօգուտ ընկերութեան. թիւ աշակերտուհեաց 38, յորոց 6 ը գիշերօթիկ, ամենքն ալ ձրի. թիւ երկսեռ ուսուցչաց և պաշտօնէից 5. ամսական ծախք 2010 դահեկան ։ Սոյն վարժարանն բարձրագոյն նախակրթարան է ըստ յայտագրին և ունի հինգ տարւոյ շրջան. արդի բարձրագոյն կարգն կը համապատասխանէ վարժարանին ուսմանց Գ. տարւոյն ։ Ընկերութեան Տնօրէն ժողովոյ և յատկապէս կարգեալ Տեսչուհւոյ մ'անձնուէր խնամօքն ուսումնապէս և բարոյապէս լաւագոյն վիճակ մ'ունի այսօր սոյն բարենպատակ հաստատութիւնն ։

Ե. —Տէր Սահակեան վարժարան գիշերօթիկ և ցերեկեայ ի Պէշիքթաշ ։

Այս մասնաւոր կրթական հաստատութիւնն ըստ իւր ուսմանց յայտագրին՝ նախնական և երկրորդական վարժարան մ'է երկսեռ. վարժարանն իւր հաստատութեան առաջին տարւոյն մէջ լինելով՝ այժմ ունի միայն 70 ուսանող երկու սեռէ, յորոց մի փոքր մասն գիշերօթիկ. թիւ երկսեռ ուսուցչաց և պաշտօնէից 11. արդի բարձրագոյն կարգն վարժարանին երկրորդական ուսմանց Բ. տարւոյն կը համապատասխանէ ։ Արժ. Հիմնադիր Հօր ձեռնհասութիւնն սոյն կրթական հաստատութեան բարւոք յարատեւութեանն և տակաւ զարգացման մեծ երաշխաւորութիւն մ'է ։

ԿԵԼԻՊՕԼՍՈՒԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

—o—

7 յունիս 1884

. . . Խմբագրապետ Տէր.

Ներկայ Թուականէս 3 օր առաջ Ադրիանուպոլսոյ կուսակալի հրամանաւ քաղաքս եկաւ ընդհ. քննիչ մը, որ տեղւոյս կրթական յարկերըն յատկապէս այցելեց. Նախ Տաճկաց, Յունաց, Հրէից և ապա Հայոց վարժարաններն եկաւ՝ իւր հետ ունենալով տեղական կառավարութենէն մի գլխաւոր պաշտօնեայ, երկու Յոյն և մի ոստիկան ։

Պատկառելի այցելուն Թաղ. խորհրդարանին մէջ 5-10 վայրկեանի չափ հանգիստ առնելէ յետոյ, կոչեց վարժարանիս Ա. դասատուն, և հետաքրքիր եղանակաւ հարցուց թէ ուսմունքն ո՞ւր առած էր, օրինաւոր վկայական (շէհատէթնամէ) ունէ՞ր, և եթէ ունէր, ցոյց տալ խնդրեց. դասատուն, որ ժամանակին իւր ուսմանց ընթացքն Պոլսոյ Խասգիւղի Նուպար-Շահնազարեան ուսումնարանի մէջ աւարտած էր, ներկայացուց իւր վկայականները, զորս այցելուն փափաք յայտնեց յիշեալ նահանգական քաղաքի (որոյ դերիշխանութեան կը պատկանի Կելիպօլիոյ վիճակն) Մէարիֆին ղրկել ի վաւերացումն, նոյնպէս պահանջեց վարժարանիս ծրագիրն անոնց հետ կցել. առ այս դասատուն պատշաճից օրէնքն չըլ չեղած՝ պէտք եղած պատասխաններ տալէ յետոյ, վաւերացման խնդրոյն յետաձգումն խնդրեց այցելու էֆէնտիէն, յիշելով թէ վարժարանս տակաւին իւր որոշ ծրագիրն չունի պատրաստ ։

Եւրոպական այժմեան կրթական վիճակի նկատմամբ մի քանի մտերմական խօսքերու փոխանակութենէն զկնի, քննիչ-այցելուն աւելցուց թէ «ի՞նչ տեսակ դասագրեանք կան ուսանողաց ձեռքը». դասատուն անշուշտ չէր կրնար սխալ տեղեկութիւնք հաղորդել այն պաշտօնական հարցերուն ի պատասխան, և հետեւաբար պատասխանեց թէ կրօնական ուսմանց վերայ խարսխեալ դասագրեանք միայն կը գործածեմք, որք մեր ազգային բոլոր վարժարանաց մէջ արդէն ընդհանուր են, ուստի Ձեր վսեմութեան ակնարկած գրեանքն ո՛չ կան, ո՛չ կը տպուին և ո՛չ իսկ մեր ազգայնոց ընդունելի են. այսու ամենայնիւ ցաւ է ինձ ըսել որ անցեալ օր 4 հատ Աւետարան և 2 հատ Մէարիֆի հրամանաւ տպեալ պարզ գրեանք մինչեւ որ յաջորդեցայ մաքսատունէն անցնել, հոգիս բերանս եկաւ, այնպէս որ գրքի հետ գործ ունենալու վերայ զզղջացի ։

Հուսկ ուրեմն դասատուի և Թաղ. խորհրդոյ խնդրանաց վերայ վաւերացման խնդիրն առ կախ թողուեցաւ առ այժմ և քննիչ այցելուի մեկնած պահուն վարժարանիս ուսանողք երգեցին Թրքերէն լեզուաւ մի գողտրիկ երգ, որ շինուած էր յանուն մեր այժմեան վեհ. կայսեր. այցելուն յատկապէս ունկն դրաւ և ուրախ տպաւորութեան մը տակ մեկնեցաւ, յիշելով թէ «երբ ծըրագիրն պատրաստեք, Տաճկ. լեզուն ալ մէջը նշանակեցէք» ։ * * *

«ՏԻՐՈՋԸ ԳՈՐԾԻՆ» ՋՈՀԵՐԸ
ԵՒ
ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՊՍԱԿԸ 19րդ ԴԱՐՈՒՆ ՄԷՋ

(Շար. և վերջ)

Զ. Մըսթըր Հիւլըր կը զարմանցէ անձամբ Հայ պատուելւոյ մը հետ խօսած ատեն, երբ կ'ըսէ.

«Մեր քարոզիչները բնաւ կ'ելնեն, կը հաչեն կը հաչեն վար կիջնեն, և պատուելիս դրամ տուր կըսեն». ո՜վ յիմարութեանս, բամբ վերայ հաչել . . . Քարոզչի մը, որ խօսքերն միայն Ս. Աւետարանի քարոզութիւններն կրնան լինել, այս պաշտօնին կարգուած անձինք՝ նման արժանաւոր պաշտօնեայք, և ունկնդիրք՝ կարօտ մարդիկ, ոչ թէ հաչող քարոզիչներ, և չանց հաչիւնն լսելու ժողովող անհատք։ Զեմք գիտեր թէ Մըսթըր Հիւլըր ինչպէս կը ժպրհի հայհոյել Ս. Աւետարանի դէմ, բան մը, զոր ուրիշ ազգեր անգամ ցարդ չեն կարողացած և համարձակած ընել ։ Եւ ինչպէս կը նկրտի քարոզչի մը չուն անունը տալ մանաւանդ այնպիսի անձ մը որ ընտրեալ մ'էր և զինքն կրօնից պետ կըկեղծէր. ճշմարիտ ասելով՝ Պօրտ ընկերութիւնը թող բարեբախտ համարի զինքն, որ իւր ընտրած առաքեալները գեղեցիկ արգասիքով կը պսակեն իւրեան գոհողութիւնները ։ Միսիոնարք իրենց ճշմարիտ նպատակը մարդորսորդութեան փոխած են ։

Է. Միսիոնարք իրենց կոչման հակառակ վարուեցան ցայժմ. դոցա կոչումն և սկզբունքն էր Հայ-եկեղեցեաց մէջ մուծանել բարենորոգումն, եթէ կային անդ կեղծմունք, և ոչ թէ նոր ազանդ և նոր եկեղեցի մը կազմել ։

Ազանդ ըսի, որովհետև հաչելու վայրի մը ուրիշ անուն չէի կարենար տալ։ Ճշմարիտ նպատակին ի՛նչ լինելը կրնանք ուսանիլ Տօքթէօր Ուիլեամ կուաէլի քարոզչութեանց վերայ խօսած գրքուկէն, և Պօրտ ընկերութեան նպատակն այս էր և այս կրնար լինել։ Սակայն այժմ լաւ ևս կրնամք գիտնալ թէ Աւետարանի քարոզչութեան ներքև՝ քօղարկեալ մարդորսորդութեան, ցիսուսեան մեքենայութեանց, տանջանաց և յՈւսիա կրօնական բռնապետութեան մը անլուծանելի հանելուկն ծածկուած է, որ Գորդեան հանգոյցն և որ լուծումն Աղեքսանդրներու սուրին կը կարօտի ։

Կրնամք յիշել թէ ի՛նչ կամ ո՛րպիսի նպատակաւ Միսիոնարք Ասիական կրօնական աշխարհակալութեան ձեռնարկեցին. Նոքա Աւետարանի ուխտեալ զինուորներն էին, որք կը յածէին Ասիոյ ընդարձակածաւալ խորշերը, բայց լաւ գիտեմք նաև թէ դոքա յԱմերիկայ աւագեալ քիշատակարաններու մէջ դրոշմեալ անունն ու համբաւն ունեցող պատուաւոր անձինք էին. ճշմարիտն ասելով որ Մըսթըր Համլին և Մըսթըր Վանելէնի հայասէր ազնուականք այս տիտղոսէն զրկուած էին իրենց ապատամտութեանց, ճշմարտասիրութեանց և միւս բազում Միսիոնարաց յԱմերիկա կարկտապէս տեղացուցած բարեխօսութեանց պատճառաւ ։

Այդ անձնուէր և անձնուրաց Միսիոնարք միթէ՞ չկարողացա՞ն արդինաւորել իրենց ստանձնած գործըն, անտարակոյս, զի նոյն ինքն իրենց ընտրած քարոզիչներն բեմերու վրայէն հաչողներ կոչելով՝ յօժարութեամբ ուզեցին հաչողներ ամսականներ վճարել, զի նպատակի կէտ ունեցած խաչի մը զոհեր զենլով՝ ներկեցին նոցա արեամբ իրենց ձեռքերն և այդ արիւնաթաթախ ձեռքերն վեր բարձրացնելով ժողովրդեան մէջ «մեք ոչ թէ խաղաղութիւն այլ սուր ձգելու եկած եմք և ոչ թէ հաշտութիւն այլ զատելու ուխտած եմք» գոչեցին ։ Ուրիշ ի՛նչ կրնային ընել, բայց եթէ նորա խաչն այլոց բեռնաւորելու սկզբամբ մամոնայի զոհեր պարարել և անուշաբոյր խնկարկութիւններ կատարել և ցուցանել Հայոց թէ ճշմարիտ քրիստոնէութեան մը լոյսն արծարծելու համար Ամերիկեան փառքն ձգած և հովուութեան պաշտօնն ստանձնած են, որոց ոչ սակաւք հետեւած են՝ համոզուելով թէ Պրոպատիկէի աւազանն առաջնորդող հրեշտակներ են այո՛, այո՛, Ապողոնի դժոխավայրը սակայն ։

Արթնցի՛ր ո՛վ Հայ, արթնցի՛ր ո՛վ ուխտեալ զինուոր, արթնցի՛ր մի անգամ կոյր հետեւութեան մը կորուսիչ քնէն, որ թմբրութիւնը շա՜տ և շատ քաշեցեր զՄիսիոնարս երկա՜ր տարիներէ ի վեր. արթնցի՛ր և լաւ պիտի իմանաս թէ՝ եթէ ցարդ քու հարազատ եկեղեցւոյդ զոհէիր զանձդ, շատ օգնութիւն և ծառայութիւն պիտի կարենայիր մատուցանել նմա, զի քու նպատակդ ճշմարիտ էր. բայց միայն ընտրելու տեսակէտիդ մէջ կար մի սխալ ու վրիպանք, որ շատ սուղի նստաւ թէ՛ քեզ և թէ ազգութեանդ ։

Ինչո՞ւ Հայ երիտասարդներ (ի)րենց ուխտին մէջ աղքատ, կարօտ ողորմելիներ լինէին, քանի որ դիտէին գոհողութեամբ օգնել և ողորմիլ այլոց, քանի որ Միսիոնարք ոսկիներու մէջ կը թաւալէին . . . ։

Ինչո՞ւ երկարատև պաշտօնավարութենէ յետոյ նօթութեամբ, հալածմամբ և զրկմամբ մեռանէին, այն անձինք, որք կրնային հայութեան մէջ մի պարծանքն և սատար լինել, քանի որ աշխատել և յառաջանել գիտէին։ Բայց ի ձեռն Մըսթըր-Մարգարէին՝ ասացեալն պիտի կատարուէր, և շատեր պիտի վազէին և չլանային Ամերիկեան փառաց լուսաւորութենէ . . . ։ Ահա՛, այս էր իմ նպատակ, ցուցանելու համար Հայ եղբարց թէ՝ ո՞ւր կը քալեմք, և որո՞ւ կը վերաբերիմք ։

Ընթերցողք թող չկարծեն երբեք թէ կոչմանս կամ որ նոյնն է Բողոքական անուան դէմ զինուած եմ, զի կոչումը՝ մարդկութիւնն ու ճշմարտութիւնն ուրանալ և դսրովել չնշանակեր։

Զայս ամենը տեսած, յականէ լսած և քննած լինելով՝ համոզուած եմ թէ այն Միսիոնարական հանելուկի լուծման համար բազմաթիւ զոհեր կը գլին յունայն, և ի հաճոյս պատրաստուած կառափներու Լաբիւրինթոսին մէջ ։

Սովեա՛լ և հարստահարեալ ժողովուրդ, չզգար և չգիտեր թէ բարոյական սրտերէ, խիղճերէ զուրկ ողորմելի թշուառներ եմք և մարդկութեան Ովկէանին մէջ ալեծուփ փետուրներ ։

Ընթերցողք թող չմեղադրեն զիս այսպիսի գրիչ մը գործածելուս համար, զի ես ալ վերոյիշեալ ճշմարտութիւնները խոստովանելու ուխտեալ մ'էի իմ կոչմանս մէջ, և զՀայս զգուշացնելու համար Միսիոնարաց լարած և սփռած որոգայթներէ սուր-գրիչ մը ունենալ պարտէի, և վերջապէս Հայու սիրտ մը կրելու համար առ այն ունեցած սէրս թոյլ չէր տար ինձ որ զգացմանցս դէմ զինուէի, որով Հայ արիւնս կչտամբեր զիս ։

Յիշատակել Աւետարանեան մը

1884 մայիս 1/13

Սեբաստիա

ԳԻՏԱԿԱՆ
ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

—o—

Կենդանահատութիւն եւ անոր հակառակորդները. —Նորէն կէն «րմարը».— Ֆլուրանս եւ Քլօտ Պէռնառ. —Շաքարամիզութիւնը. —Թէ ի՛նչ կ'արժէ մարդկային կեանք մը ։

Ժամանակաւ, երբ միահաւան ընդունուած էր կենդանեաց անզգայ լինելը, երբ անասունք զգացումներէ եւ իմացականութենէ զուրկ կը նկատուէին, եւ իբրեւ սքանչելակազմ մեքենայներ միայն կը համարուէին, առանց բնաւ զայթակղելոյ կարելի էր մեր սրտերը բրտացնել եւ ականջները գոցել անոնց աղիողորմ ճիչերուն ։ Մալպրանչ, փիլիսոփայական ոտքի հարուած մը տալով իւր շան, կրնար պատասխանել իւր խօսակցին՝ որ կը զարմանար նորա սոյնօրինակ բարբարոսութեան. «Միթէ չունը ցաւ կ'զգա՞յ ։» Եւ սակայն շունն, ընդ փոյթ փախչելով, սրտաճմլիկ ձայներ կը հանէր, իբր թէ բողոքելով իւր տիրոջ վարդապետութեան մոլորութեանը դէմ ։

Այժմ, շնորհիւ կարգ մը նրբազգոյն զգացմանց եւ ջղային փափկանկատ կազմուածոյ, արդի իգական սեռի ներկայացուցչաց ոմանց, կենդանահատութիւնը տանջանաց իբրեւ սոսկալիք մը նկատուիլ սկսած է ։

«Օ՜հ, ի՛նչ անզգամութիւն է այդ,» կ'ըսեն մանաւանդ Տիկին Աստամ Հիւսի պէս նրբակազմ եւ յոյժ զգայուն անձեր, Պրոյ-Սէքառ մը կամ Բօլ-Պէռ մը կ'ըլլայ, յանուն անագորոյն գիտութեան խեղճ կենդանիները կը խողխողէ ու կը յօշոտէ, արեան մէջ կը թաւալէ, կը ծակոտէ եւ կը տանջէ ըստ իւր քմաց ։ Խե՛ղճ կենդանին . . . Ինչպէս կը պոռայ ու կուլայ, կը հեծէ եւ կ'ոռնայ. Ի՛նչպէս հոգեճմլիկ նայուածքով իբր թէ իւր դահճին գթութիւնը կը հայցէ, եւ ի՛նչպէս տեսնելով նորա անողոք դէմքը, ջերմեռանդ կեցուածքով մը մահուան կը սպասէ ։ Կը բողոքենք մենք այդ բիրտ դահճաց դէմ. կը բողոքենք այդ անիծեալ գիտութեան դէմ՝ որ այդպէս կը յարձակի դժբաղդ եւ անմեղ զոհերու վրայ, եւ որ զանոնք կը յօշէ ու կը տանջէ, եւ հազար ու մէկ միջոցներով կ'սպաննէ ։»

Բայց, տիկին, երբ անչափ հաճոյքով կը լափէք ամէն օր ձեր սեղանին վրայ սքանչելի ձուկեր, ոստրէներ, վերջապէս ախորժահամ միսեր, կը մըտածէ՞ք երբեք թէ այդ քաղցրաճաշակ խորտիկք՝ մարմիններն են այն խե՛ղճ ու դժբա՛ղդ կենդանեաց, որոնք չարաչար խողխողուած ու յօշոտուած են անզգամ եւ անտարբեր մսավաճառին դանակին տակ ։ Եւ մանաւանդ ոստրէն, այն հէգ կենդանին, զոր ըստ առաւել ախորժմամբ [illegible] համար կենդանւոյն [illegible] ։ — Այնուհետեւ, Ուրսին [illegible] այն ծառայութիւնները, զորս կենդանահատութիւնը մատուցած է մարդկութեան ։

* *

Ֆլուրանս, ոսկերաց կազմութեան եւ աճման օրէնքը ուսումնասիրելով գտած էր որ ոսկերէն, որով կազմուած են անոնք, ծնունդ կ'առնու [illegible] թաղանթէն որ զանոնք կը պատէ յամենուրեք ։ Այդ թաղանթը բերիօսթ կը կոչուի, բառ մը որ յունարէնէ առնուած

է եւ որ ըսել է շուրջ ոսկէրք ։ Բէրիօսթը ոչ միայն ծնունդ կուտայ մարմնոյ մէջ ոսկերաց կազմութեան, այլ եւ բոլոր կենաց մէջ անդադար կը վերաշինէ զայն ։ Մեր ոսկերաց մասնիկները, ինչպէս նաեւ մեր մարմնոյ բոլոր մասունք, յարաժամ փոխանակութեան մէջ են, կերթան ու կուգան եւ միմեանց կը յաջորդեն ։

Ֆլուրանսի հասած հետեւանքը ի մտի առնելով, Լիոնցի նշանաւոր վիրաբոյժ Պ. Օլլիէ մտածեց թէ երբ ոսկորի մը մէկ մասը հանուէր՝ պահելով անոր բէրիօսթը շրջակայ կենդանի հիւսուածոց մէջ, այդ բէրիօսթը կարող պիտի լինէր հանուած ոսկորը վերաշինել ։ Այդ կարծիքը բանաւոր եւ իրաւացի կերեւէր. սակայն փորձառական հաստատութեան մը կարօտ էր ։ Միթէ հնա՞ր է մի այդպիսի փորձ մարդկային մարմնոյ վրայ ընել. կենդանահատութիւնն անխուսելի հարկ եղաւ ։ Եւ կատարուեցաւ, եւ լիապէս իրականք տուաւ Պ. Օլլիէի կարծեաց ։ Այն օրէն ի վեր պահպանողական վիրաբուժութիւնն անհուն յառաջադիմութիւն մ'ըրաւ ։ Փոխանակ կտրելոյ առողջ անդամ մը՝ որոյ ոսկորը միայն հիւանդ է, կը ջանամք այսօր հանելով միայն զայն եւ պահելով ուշադրութեամբ բէրիօսթը. ոսկորը կը վերածնի եւ անդամը կը պահպանուի, որով աշխարհիս մէջ աշխատող մը կ'աւելնայ եւ խեղանդամ մը պակասած կը լինի ։

Արդէն այդ բան մ'է ։

Բայց այդու չշատացան. կենդանահատութիւնն աւելի յառաջ տարաւ խնդիրն. հաստատեց որ կորուսեալ կամ ախտացեալ բէրիօսթի մը տեղ ուրիշ բէրիօսթ մը կարելի է դնել ։ Բէրիօսթը կրնայ պատուաստուիլ, եւ ուր որ դրուի այն, իւր ոսկրածին դերը կը շարունակէ ։

Եւ ոչ միայն բէրիօսթն, այլ եւ ոսկերաց մէջի ծուծն ալ կը պատուաստի. անա այդ յատկութիւնն ի կիր արկանելով, Պ. Ֆէլիզէ յաջողեցաւ հատեալ ոսկերաց յեռուլը կանոնաւորել եւ փութացնել ։

* *

Ֆլուրանս սկսած էր, արդէն զբաղիլ այն ծառայութեանց վրայ, զոր կենդանի կազմաւորութեան մէջ կը մատուցանեն ուղեղը եւ ողնածուծ այլ եւ այլ մասունք ։ Նորա աշակերտք շարունակեցին մի եւ նոյն խնդրոյ մասին խուզարկութիւններ ընելու, եւ Լօնժէի, Քլօտ-Պէռնարի, Ֆեռիէի եւ այլոց բազմաց քննութիւնք հաստատեցին թէ ուղեղին մէջ կան այլ եւ այլ շարժիչ եւ զգացուցիչ կեդրոններ՝ որոց իշխանութեան տակ կը գտնուին մարմնոյ այլ եւ այլ մասունք, ըստ որում անգամի մը Ցզանձական շարժմունք, [illegible]

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ 1,852,000 Անգլ. ոսկի

Պահեստի դրամ 245,682 „ „

LONDON AND LANCASHIRE

ԼՕՆՏՕՆ եւ ԼԱՆԳԱՇԱՅՐ

Սոյն ընկերութիւնն չափաւոր գիներով ամեն կարգի վտանգաւոր ապահովութիւնք կընդունի, Բերայի, Ղալաթիոյ, Պոլսոյ եւ մօտակայ գիւղերու մէջ, գիներու եւ այլոց վրայ տեղեկութիւն ստանալ ուզողք պէտք է դիմեն առ

ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ Ի ԹՈՒՐՔԻԱ

Բ. Ֆ. ԲԱՈՒԹ

Ղալաթիա, Հալաճեան խան 16—17

ԴԵՐ-ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ

Յ. ԱՍԱՏՈՒՐ

Կ. Պոլիս, կամուրջի գլուխ, Եէնի-ճամի 32

չէ՞ր որ Քլոտ Պէրնառ գտաւ ուղեղի մէջ կէտ մը՝ զոր ասեղով խոցելով կենդանին շաքար կը միզէր. Անհաւասիկ այդ գիւտն է որ առաջնորդեց Տօքթ. Ֆէլիզէն գտնալու համար շաքարամիզութիւնը դարմանելու կերպ մը, որով բազում անբուժելի համարեալ դժբաղդ տխաժէտք լիովին կը բժկուին այսօր։

Ահա այդ է կենդանահատութեան օգուտը. քանի մը մուկ, ճագար, կապիկ, շուն եւ գորտ կը պակսին թէ եւ յաշխարհէ, բայց ի՞նչ կ'արժէ հազարաւոր չանց կեանքը մարդկային կեանքի մը քով.

Ռ. ՌՕՊԷՆՍՕՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ

Կ. Յ. ԽԻԹԻՃԵԱՆ

Բաղթ թէրճիւմէի Տէրսաադէթի ժենէրալ Քօմսոլոսխանէսինին իլանը դըր.

Ֆի 19 Իյուլ 1883 թարիխի իլէ վէրիլէն իլամ մուճիպինճէ Բուսիա թէպահէսի Մոսկովա շէհրի պիրինճի սընըֆ թիճճարըընտան Իպրահիմ Ճանա Անձունճանոֆ նամ թաճիրին իֆլասը թէպէյյուն իթմիշ օլտըղը սինտիքլէր ճանիպլէրինտէն իլմա օլընան խուլասա ուզէրինէ իլան օլունուր.

Ժէնէրալ Քօնսօլոսուն վէքիլի Սուխօֆֆ

ԻԼԱՆ

(Օրման վէ մէատին մէճլիսինտէն)

Գասթէմունի վիլայէթի տախիլինտէ Բաղֆէրան Պօլու քաւանճաղընտա միրի օրմանլարընտան գաթ վէ իխրաճ օլունմագ իւզրէ պին պէշ խիւզ ճէտիտ գանթար չիմշիրին թարիխի իլանտան իթիպարէն օն ալթը կիւն միւտտէթլէ միւզայէտէսի պիլ իճրա ֆիրուխթ օլունաճաղընտան թալիպ օլանլարըն միւտտէթ մէզքուրէնին խիթամընա գատար Օրման վէ Մէատին մէճլիսինէ վէ մահալլինտէ վիլայէթի միւշարիւնլէյհա Օրման միւֆէթթիշլիյինէ միւրաճաաթ իյլէմէլէրի իլան օլունուր.

7 հազիրան 300.

ՊԱԳԸ ՍԵՐԱՍՔԵՐԻ

ԻԼԱՆ

Նիզամիէ թահնիյէ իտարէսինտէ իւչ խիւզ ալթըշար հազիրանընտան աղօսթօս նիհայէթինէ գատար իւչ այ զարֆընտա լէզըմ գալըն վէ կէրէք ինճէ նէ մըգտար օքքէ հասըլ օլուր իսէ հասըլ օլան մըգտարըն էսմանը էվվէլճէ նագտէն լիրա խիւզ գրուշա օլարագ վիրիլմէք պատէհու գալըպըըլմագ շարթը վէ շէրայիթի սայիրէսի իլէ ինճէ քէրէկին պէհէր գըյէի ճէտիտի տախի տօգուզ բարայա օլարագ թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ իշպու հազիրանը բուժմինին օն պիրինճի բազար իրթէսի կիւնի գարարը գաթիսի վէրիլէճէյինտէն վէ օն իքինճի սալը կիւնիւ տախի թէգարրիւր իտէն ֆիյաթընա խիւզտէ պէշ զամմը գապուլ իտիլէճէյինտէն, իշթիրայէ թալիպ օլանլարըն լէվազըմաթը ումումիյէ տայրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր.

5 հազիրան 1300 1

Պագը Սէրասքէրի

ԻԼԱՆ

Ճիւնուտը ճէնապը միւլիւքեանէ մուայէնաթը իչուն միւպաեա օլընաճագը էվվէլճէ իլան գըլընան լահմըն շէրայիթի միւզայէրէսի վէճհ իլէ պէհէր գըյէի ճէտիտի պէշ գրուշա օլարագ թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ իշպու հազիրանը բուժմինին օն պիրինճի բազար իրթէսի կիւնի պիլ միւնագասա գարարը գաթիսի վէրիլէճէյինտէն վէ օն իքինճի սալը կիւնի տախի թէգարրիւր իտէն ֆիաթընտան խիւզտէ պէշ թէնզիլի գապուլ իտիլէճէյինտէն, իթթայէ թալիպ օլանլարըն լէվազըմաթը ումումիյէ տայրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր.

5 հազիրան 1300 1

ՔԻՆԱՐԴ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք ամէն տասն օրը կը բանին Լիվերպուլի եւ Միջերկրականի միջեւ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Օրանիա	7,000	Մալթա	3,000
Ալգիա	3,000	Մարոքքօ	2,500
Ալեքս	3,000	Նաւբ	2,500
Պարթիա	4,600	Բալթիա	5,000
Պոթնիա	3,800	Բալբիա	3,200
Պալէմ	2,500	Բալտիա	3,000
Պէկլիէ Քալաբ	1,200	Սեբէնիա	7,800
Սեֆալոնիա	5,000	Սիտիա	4,600
Քարթալոնիա	4,700	Սարտինիա	3,000
Շէրպուրկ	2,000	Սամարիա	3,000
Ցեֆալըա	2,500	Սիդոն	3,000
Կալաբրիա	4,000	Թարիֆա	3,000
Քիւպար	2,500	Թրիփոլի	2,500
Մարաթոն	3,000		

Քիւպար շոգենաւը, նաւ. Ճօնէս, յունիս 27ին Լիվըրփուլէն աստ կ'սպասուի.

Սաորագրեալս արտօնութիւն ունի Համբուրգ եւ վաճառք ընդունիլ նաեւ Նորքի եւ Պոսթընի, ինչպէս նաեւ Միացեալ-Նահանգաց ուրիշ կողմերուն համար՝ օրինաւոր ապահովութեամբ.

Դիմել առ

ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՕԼԻ, Գործակատար.

Թիւ 1 Քիւչիւք Հալիլ փաշա խան Ղալաթիա.

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ

Ընդ մէջ Անգլիոյ, Կ. Պոլսոյ և Օտեսայի

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ ՈՐԴԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալդանօ	2,000	Լէօնարտօ	4,500
Անճելօ	3,000	Մարէնկօ	4,300
Արգօ	1,300	Մարթալօ	2,500
Պալտուինօ	3,500	Միլօ	2,000
Պօրօտինօ	2,200	Նէրօ	2,000
Պրավօ	2,000	Օթելլօ	5,000
Գէյրօ	2,600	Օրլանտօ	3,000
Գուլիէլմօ	2,500	Օրլանտօ	4,500
Գամպօ	2,100	Օտտօ	2,000
Գատօ	2,000	Բալէրմօ	1,200
Գօմօ	2,700	Բանթէրօ	3,200
Տէտօ	2,500	Բարտէր	1,700
Տօֆինօ	1,800	Քէտօ	2,800
Տրանտօ	2,600	Ռէնտօ	4,400
Էրատօ	2,600	Ռէտալօ	3,200
Ֆալքօն	800	Ռօլլօ	3,000
Ֆլօրօ	1,700	Ռօմանօ	5,500
Ֆլամինկօ	1,600	Ռօսօ	3,500
Կալիպսօ	5,500	Սալէրնօ	4,000
Կէրմանօ	2,200	Սաֆօ	2,000
Կօզօ	1,800	Սիւլվիօ	2,000
Կրօտօնօ	2,200	Սօրէնտօ	4,300
Հանկօ		Թասսօ	1,200
Հէրօ	2,000	Թ. Ուիլսըն	3,000
Հիտալկօ	3,000	Թիկէր	1,500
Հիմալայա	1,200	Թօրքէտօ	2,800
Ճէյնօ	2,300	Քանտօ	3,600
Քէլօ	2,000	Ըէտօ	3,600
Քօմօ	2,200	Զէտլէր	1,000
Լէօ	2,000	Զէրօ	140

Բալէրմօ շոգենաւն, նաւապետ Կորտոն յուլիս 1ին Անգլիայէն աստ կ'սպասուի ընդհանուր վաճառքով.

Թանկօ շոգենաւը, նաւ. Մօնրօ, Անգլիայէն աստ հասաւ ընդհանուր վաճառքով, եւ իր բեռը պարպելէ յետոյ Օտէսա պիտի ուղեւորի.

Ուղեւորներու համար ամէն դիւրութիւն կ'ընծայուի.

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ՖՐԷՏԷՐԻՔ ՀԻԼՏ

Գործակալ

Թիւ 17–18, Քիւչիւք Միլլէթ խան Ղալաթիա.

ԴԵՂԱՐԱՆ ԷՐՃԻԵԱՍ

ԵՒ ՋԿԱՆ ԻՒՂԻ ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

Եէնի ճամի Բօսթախանէին դիմացը 12 թուով Դեղարանն այս անգամ Դեղարան Էրճիեաս անունով կը շարունակուի. ու մօտերս Նորվեկիացի ամենաընտիր ձկան իւղէն մեծ քանակութեամբ բերուած ըլլալով՝ օխայով ու տակառով կը ծախուի. Նաեւ այլ եւ այլ ընտիր քօնեաքներ (ֆին շամբաներ) հատով եւ սնտուկով կը տրուի.

Ցերեկայ Դեղարանն ամեն օր Տօք. կատըրճեան առտուները եւ Տօք. Այվազեան էֆէնտին կէսօրէն մինչեւ իրիկուն կը գտնուին. 15

1

ՍԻՐՕ Է ՏՐԱԺԷ

ՏԻՒ ՏՕՔԹ. ԺԻՊԷՐ

Փարիզի Սէն Լուի հիւանդանոցին բժշկապետ եւ Ֆրանսայի բժշկական ճեմարանին անդամ Տօքթ. Ժիպէրի այս ջուրուպն եւ շաքարն ամեն տեսակ մորթային հիւանդութիւններն եւ արեան ապականութենէ յառաջ եկած ելունդներն, խոյլերն ու վէրքերն հիմնապէս կը բուժէ եւ մինչեւ ցարդ գտնուած որ եւ իցէ դեղերու ազդեցութեան դէմ կեցող ախտերուն հետքը կը ջնջէ.

Ջուրուպներուն բուժիչ զօրութիւնը շաքարներուն մէջ ալ ամբողջապէս կը գտնուի. եւ այս վերջինները մանր լինելուն պատճառաւ, դիւրագործածելի եւ ախորժահամ են, եւ յոյժ յարմար տղայոց, ուղեւորաց եւ յօյտնապէս դարմանուիլ չուզող անձանց.

Կը գտնուի փարիզ, Քլէրի փողոց, 31, Պուլթինի եւ Տէլօրիէ դեղարանն եւ ամեն դեղավաճառաց քով. Կ. Պոլսոյ մէջ կեդրոնատեղին է Ղալաթիա մաքսատան դէմ, Պ. Ջերվաթիի վաճառանոցը.

5

ՍԻՐՕ Է ԼԱ ԲԱԹ ՏԸ ՎՕՔԼԷՆ

Հարբուխի, դումի, պրոնշիթի, հազի եւ կոկորդի հիւանդութեանց արագ դարման է սոյն ջուրուպն եւ շաքարը.

Կը գտնուի փարիզ, 31, Քլէրի փողոց, եւ ամեն գլխաւոր դեղավաճառաց քով.

Կեղծէն զգուշանալ.

7

ՊԻՒՔՍԻՆ ՏԷԼՕՐԻԷ

Գանկային մորթի տկարութիւնն եւ մազերու գունաթափութիւնն եւ անկումն արգիլող մաքրիչ եւ զօրացուցիչ ջուր.

ԲՕՄԱՏ ՏԷԼՕՐԻԷ

Գլխու եռքի, թեփերն եւ մազերու անկումն արգիլող բոմատա.

Կը գտնուի փարիզ, Քլէրի փողոց, 31, Տէլօրիէ դեղարանն եւ ամեն դեղավաճառաց եւ հոտավաճառաց քով.

ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՑ

ՍԱՔՍՕՆԻԱ ՌԷՃԻԱ

ՍԱՅՏԸԼ ԵՒ ՆԱՈՒՄԱՆԻ

Սոյն նշանաւոր մեքենային զանազան նմանողութեանց դէմ հասարակութիւնն ապահովելու համար, իւրաքանչիւր մեքենայի վրայ սոյն գործարանի նշանը դրուած է. 26—24

Գործակալն է Թագրէն ԷՄ. Ի. ՄԷՐՃԱՆՕՖ

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվերպուլի եւ Միջերկրականի միջեւ բանող շոգենաւք

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Քարնաքա	4,200	Ոլիմբօ	3,000
Ֆարօս	4,000	Նեբիբօ	3,000
Օսմանլի	4,000	Բէլօս	3,000
Սեսոստրիս	3,250	Ալգոնդին	1,700
Թեպէ	3,250	Լոտբոս	800
Մակտալա	3,250	Օլինդա	800
Մարեօթիս	3,250	Սեալ	700

Ֆարօս շոգ. նաւ. Քուբըր Լիվըրպուլէն աստ հասաւ ընդհանուր վաճառքով.

Վերոյիշեալ շոգենաւք չքնաղապէս արդարուած են ճամբորդներու համար.

Դիմել առ Ժ. Թ. ՈՒԻԹՈԼ եւ ԸՆԿ. Գործակատար

Մէյտանճըգ փողոց, Պոլիս

Տնօրէնութիւն, Լիվըրպուլ,

ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ եւ ԸՆԿ.

31, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվըրպուլ

Գործակալութիւնք

Ալեքսանդրիա	Ռ. Ճ. Մոս եւ Ընկ.
Ալժէ	Է. տը Լաքրուա
Պէրութ	Լէվի, Ֆրանք եւ Ընկ.
Կ. Պոլիս	Ճ. Վ. Ուիթօլ եւ Ընկ.
Դարդանէլ	Է. Կրէչ
Ճիպրալթար	Սմիթ, Իմոսի եւ Ընկ.
Մալթա	Սմիթ եւ Ընկ.
Զմիւռնիա	Ք. Ուիթօլ եւ Ընկ.
Շիրա	Ն. Ք. Բէզրոբուլոյ

ՔՈՒԻՆ

Անթուերբի ընկերութեան Ապահովութեան հրդեհի դէմ

Գիներու եւ այլ տեղեկութեանց համար պէտք է դիմել առ

Ժ. Թ. ՈՒԻԹՈԼ եւ ԸՆԿ.

Կ. Պոլիս, Մէյտանճըգ փողոց

կամ Ղալաթիա, Ասա խան թիւ 9.

ԲԱԲԱՅԱՆԻ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվերպուլի, Միջերկրականի եւ Օտեսայի միջեւ կանոնաւորապէս բանող

ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Այա Սոֆիա	3,000	Պըքս
Արմենիա	2,500	Ռոճըրս
Արկատիա	2,500	Քրուիքշանք
Լատինիա	2,500	Ուիլքս
Մակեդոնիա	3,500	Մարշ
Բումելիա	2,800	Ֆօթըրճիլ

Բումելիա շոգենաւն Օտէսայէն աստ հասաւ եւ ի մօտոյ Լիվըրպուլ պիտի երթայ.

Այա Սոֆիա շոգենաւը, յունիս 23ին Լիվըրպուլէն աստ կ'սպասուի.

Այս շոգենաւք կին խոմարտներ ալ ունին.

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու եւ Ամերիկայի համար.

Ամեն դիւրութիւն եւ հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց.

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ, ԲԱԲԱ ԵՒ ԸՆԿ. Գործակալք

Ն. ԲԱՔԷ ԷՆԷ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Մարսիլիայի եւ Բաթումի միջեւ կանոնաւորապէս բանող

Մեկնում Մարսիլիայէն ամեն տասն եւ հինգ օրն անգամ մը չորեքշաբթի օրերը.

Ուղղակի եւ արագ ուղեւորութիւն

Տրապիզոն, Պաթում եւ Բոդի պիտի երթայ Լա Մէօզ շոգենաւն, որ յունիս 18ին Մարսիլիայէն եւ յունիս 25 ին Կ. Պոլսէն պիտի մեկնի.

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Լ'Անաթոլի.

Նաւուղղէքի, ուղեւորութեան եւ այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն

ԹԻՆԻՈԹԷ ՌԸՊՈՒԼ

Մումհանէ փողոց, թիւ 141

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա 9 յունիս.

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ

(Օսմ. ոսկին 100 ղրուշի հաշուով)

Լոնտրա	3	ամիս,	ղրշ.	110, 8 առ Անգլ. լիր.
Փարիզ	3	»	Ֆր. 22,92 ½	առ Օսմ. լիր.

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Օսմ. Քօնս. գոցուելոյ	8,36
բացուելոյ	8,34
կէս օրին	8,34
Եգիպտ. միաց. բաց. ոսկի	64,25
Ռումելիի երկաթուղի	42,50
	Անգլ. լիր
Սօսիէթէ Ժէնէրալ	3,50
» Օթօման	3,50
Կ. Պոլսոյ Պանքան	6,50
Քրէտի Ժէնէրալ 6 % Օսմ. լիր	7,18
Փոխ. 1863 (Մուք...) 6 % Ֆր.	58,
» 1865 » 6 %	50,50
» 1869 (Բինար) 6 %	44,50
» 1872 (Պօն տիւ թրէզօր)	16,50
» 1873 (Բինար) 6 %	40,
Լոտրիուս	110
Թրամուայ Օսմ. լիր	292 ½
Թղթադրամ	
Հէվալէսիզ	13
Ռէքօբ	

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտրա 20 յունիս

Անգղ. Քօնս.	100
Օսմ. »	8
Փոխ. 1865	10 ¼
» 1869	9
» 1871	65 ¾
» 1872	16
» 1873	8
» 1877	77 ¾
Պանք Օթօման	15 ¾
Ռուս. փոխ. 73ի	90 ⅛
Եգիպտ. միացեալ	58 ⅞
» արտօնաւոր	84
Տայրա Սանիէ	58
Փոխ. Ռօշիլտ	82 ½
Փոխանակագիր Փարիզի վրայ	25.386

Փարիզ 20 յունիս.

Գաղղ. Քօնս.	3 0/0	78,27 ½
» »	4 ½ 0/0	108.07 ½
Օսմ. Քօնս.		8, 20
Փոխ. 1865	Ֆր.	50
» 1869		48
» 1873		42,
Օսմ. Երկաթուղի		41,50
» Ռէժիի բաժնեթուղթք		548 75
Պանք Օթօման (գ. կ.)		648.75
Քրէտի Լիօնէ (գ. կ.)		552 50
Ռուս. փոխ. 5 առ 0/0 (1877)		98
» » Արեւելեան		
Իտալ. Քօնս.		98,70
Եգիպտ. միացեալ		298 25
Փոխնկագիր Լոնտրայի վրայ		25,19

Վիէննա 20 յունիս:

Փոխ. Լոնտրայի վրայ	122,
Ռումելիի երկաթուղի	20,20

ԿԷՍ ՕՐ 4,19

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

—o—

Դ Ե Ղ Ա Ր Ա Ն

Պ. եւ Հ. ՔԻՒՉԻՒՔԵԱՆ ԵՂԲԱՐՑ

Երկար ժամանակէ ի վեր՝ դեղավաճառութեան եւ դեղագործութեան ընդբաղելով՝ հասարակութիւնը գոհացնելու համար մեր ձեռքէն եկած ջանքը խնայած չըլլալնիս յայտնի է մեր պատուարժան յաճախորդաց եւ բոլոր հասարակութեան. Այս անգամ ալ, մեր յարգոյ յաճախորդաց դիւրութիւն մ'ըլլալու համար, դեղարան մը բանալու փափաքելով, շատ տարիներէ ի վեր ամենուն ծանօթ Պոլսոյ Եէնի-ճամի փողոցի 26 թիւ մթերանոցէն զատ՝ նոյնպէս Կ. Պոլիս կամուրջին դիմացը 77 թիւ «Պ. եւ Հ. Քիւչիւքեան եղբարք» անուամբ դեղարան եւ մթերանոց (տէբօզիթօ) մ'ալ բացած ենք, ուր Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ քիմիական բաղադրութիւններն ու զանազան դեղերը, մեծ խնամով շինուած, եւ ամենէն ընտիր տեսակները կը գտնուին. Ասոնցմէ զատ ամեն առեն գործածուած զանազան տեսակ գինի, ձկան իւղ, Նորվեճիոյ շօքօլա, քօնեաք եւ ուրիշ ըմպելիք միշտ կը գտնուին. Եկած դեղագիրք խղճոյն թարմ դեղերով, եւ մեծ խնամով կը պատրաստուին. Ասոնցմէ զատ դեղարանին վերնայարկը բժշկաց համար յատուկ տեղ որոշուած ըլլալով, հիւանդութեան մը համար բժշկի հետ խորհրդակցիլ ուզող անձինք, մեր դեղարանը գալով, ամեն կերպով օգուտ կը տեսնեն.

ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ՔԻՄԻԱԿԱՆ ԼՈՒԾՈՒՄՆ

ԶԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆ